Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 18 апрель, 1974 шу. • № 47 (5343). • Мах 2 кеп.

Керда дувхар а дийха хозлуш латтача вай городашеи, юрташеи, пятилетка диьлагІча, къоастамбеча шера тІайица денхараш кхоачашдара яьржача социалистически яхьо тІа-тІа чІоагІагІа хоадолийт 1 Май — империализмана духьала, машар, демократии социализми бахьан лоаттабеча къовсаме къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагІен Ди гаргга кхаьчалга. Советски нах ЦхьоалагІча майга болх дерригача дунен тІа машари иразн, дерригача мехкий халкъий доттагІали вошали хилийтара хьонхам телача шоай социалистически Даьхенах доккхал деш.

ХІара советски саг курал еш ва парте XXIV съездо оттаьь мешара Программа леррагІа чакхйоахача, халкъа вахара хьал-торо айяра йоакхо еча хьамсарча Коммунистически партех. Укх деношка берriга советски нах бахаш а къахьегаш а ба зрий даьда лаьгташ карадерзадаь 20 шу дизар деэдеча Алма-Ате КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара

ПАРТЕ ТІАХЬЕХАМАША ДЕГАШ АЙДУ

новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл дагадолаш. Цу къамаьла Іаламан ларда тІара выводаши положенеши, цига оттадаь хІанзарча хан-юкъа коммунизм хьалъяра Іалаьмате доккхий денхараш шоашта гарга дола хІама санна тІа а ийца хІара советски саго хьахьокх уж кхоачашде ше кийча волга. ХІаьта дукха озача Даьхен рузкъеи оборонни низи айбара ший низи хьинари кхо а дац. ХІама хьакхолла халкъа низаш кхоачалургдоацаш долга хьахьокх пятилетка планаш кхоачашъеча тІа-тІа дукхагІа доахача толамаша. Советски наха эггара лакхагІа йола къахьегама овсарле гойта дош деннача коммунистически субботника яь кийчо цунна дола кхы цхьаькха а тешал да. ХІара советски саго дег тІара къоабалдаь тІаэц парте Центральни Комитето баьча ТІахьехама е дешаш:

— СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! ХЬИНАРЕ КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ ПАРТЕ XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЯР ДУХЬА, ВАЙ ДАЬХЕН ЭКОНОМИЧЕСКИИ ОБОРОННИИ НИЗ ДІАХО ЧІОАГІБАР ДУХЬА!

Вай автономни республика заводий, промыслай, фабрикай коллективаша, КПСС XXIV съезда решенеех кулгал а лувцаш, тІагІертта къовсам лоаттабу технически прогресс яра, къахьегама овсарле лакхъяра, производства эффективность айяра, мощносташ сихагІа караерзаяра тІехьа, керда мел долчунна, дикагІа мел долчунна никъ хьабел. ХІаьта цох дика беркат а доал. Нохч-ГІалгІай республика промышленносто 101,2 процент кхоачашъяьй укх шера хьалхарча квартала план. 1974 шу эггара дикагІа дІадоладаьд Грозненски химически комбината, Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Ермоловски леспромхоза, кхыча предприятей коллективаша.

Республика лаьтта леладераша укх бІаьстан деношка шерра доаржадаьд кхашкара балхаш. Йоллаш латт хургболча хьувкъама чІоагІа лард. Хьайбаш леладераш яхье а баьнна къовсам лоаттабеш ба хьайбай продукци дукхагІа яккхара а цунга дІадолар лохдара а тІехьа. Хьайбай продукташ дукхагІа яхара яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьабоагІа Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински, Наурски районий хьайбаш леладераш. 1974 шера оттаьь планаш кхоачашъеш я. Цар дегаш урауттаду:

— КОЛХОЗХОЙИ СОВХОЗИЙ БОЛХЛОЙИ! ДАС САННА ПАЙДА ЭЦА ЛАЬТТАХ, ТЕХНИКАХ, КЪАХЬЕГАМЕИ МАТЕРИАЛЬНИИ РЕСУРСЕХ! ЛАКХБЕ ЕРРИГАЧА ЮРТБОАХАМА КУЛЬТУРАЙ ХЬУВКЪАМИ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТИВНОСТИ, ЛАКХЪЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ, ЛОХБЕ ПРОДУКЦИ АРАХЕЦАРГА ДІАБОДА МАХ!, — аьнна КПСС Центральни Комитето беча ТІахьехамо.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тІехьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсамо хьалха ба коммунисташ. Цар шоаш гойтача масалца, партийни дешаца наьха дегаш урауттаду керда толамаш даха, хьалхьею тІадиллача гІулакхах бехктоккам хета, дог лазаш хургвола уйла. Мехка Іаьдала лакхерча органе — СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш дарга кийчо яро ихы тІа а айдаьд советски наьха творчески хьинар, хІаьта коммунисташа из тІадерзаду ийслагІча пятилетка диьлагІча шера планаш ханал хьалха кхоачашъяра, шерра дІахьу наха юкъера кхетама-политически болх.

Интернациональни декхара тешаме йола Коммунистически парти, советски халкъ 1-ча Майга дода социалистически мехкашца, коммунистическии болхлойи партешца, дерригача дунен тІарча классагІа болча вежарашца цхьан мугІаре а этта. Цар дІайха моаршал дохьийт социалистически мехкий халкъашка, коммунистическии болхлойи партешка, капиталистически мехкий болхлой классага, колониальни гІабаш тІеракхайсача, шоай мехкий лоІами социальни прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъашка, империализманеи рассизманеи духьала къовсам лоаттабеча халкъашка. Вежарий моаршал дохьийт набахтенашкеи фашистски лагерашкеи Іазап озаш боахкача къонахчал долча къовсамхошка. ЧІоагІлойла революционни низий низ бола союз—социализма дунен система, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама, халкъий къамаи социальнии кортамукъал духьа къувсачар союз. ЦхьоалагІа май хьатІакхоачаш вежарий моаршал дохьийт советски наха империалистически агрессе низел котдаьннача турпалеча вьетнамски халкъага, реакционно-фашистски низий террора духьала къовсам лоаттабеча — Чиле патриоташка. Деба а дебалда чІоагІ а лолда ГаргарчЭ Малхбоалерча ерригача паччахьалкхенаштеи халкъаштеи тешамеи чІоагІеи машар хилийтара духьа, израильски агрессех хьахиннараш цІендаь дІадахар духьа лоаттабеча къовсаме хьега къа.

Хьамсарча Коммунистически партена, цун ленински Центральни Комитета гонахьа айхха кхотабеннача советски наха тІа-тІа керда толамаш доах коммунизм хьалъеча дерригача доакъошка.

— ЧІОАГІ А ЛОЙЛА ТОА А ЛОЙЛА ВАЙ СИЙЛАХЬЙОККХА ДАЬХЕ—СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗ!

Марксизма - ленинизма байракха кІал а этте, Коммунистически парте кулгалца коммунизма коталонга долле!

БІАЬСТАН БАЛХАШ—СИХАГІЕИ ДИКАГІЕИ

ХА ТИЛИЙТАЦ

РЕПОРТАЖ

ХІара шера баьцадаараш дукхагІа дІадувш цар фу дикача сортах хилийта гІерташ шоай низ кхоачар ду баьцадаараш кхедеча боахамашка. Царех цаІ я Грозненски района «Советская Россия» яха колхоз.

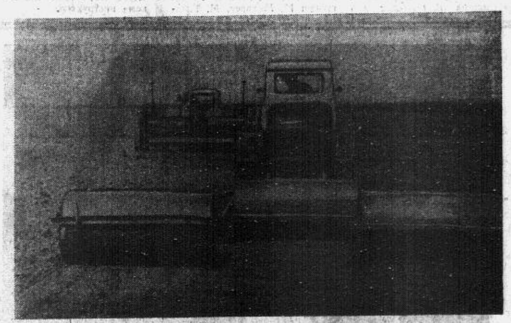
ИйслагІа пятилетка дІайолалуш баьцадаараш кхедеш цаІ мара бригада яцар укхаза. ХІаьта хІанз кхоъ я. 1972 шера хинначул шозза дукхагІа да баьцадаараш дІадув лаьтта — 300 совгІа гектар. Царех 100 гектара тІа баьцадаараш кхеду Сатуев Іаддала кулгалдеча № 1 йолча бригада коллективо. Цун кхашка хилар тхо укх деношка. Дика ха эттача хана хІара сахьатах пайда а эцаш сихдаь хьалха кховча баьцадараш дІадувш ба укхаза.

Соахка карагІдаьнначох дегаш айденна колхозхой шоаех бІубенна къахьегаш ба.

Дика кийчдаьд Сатуева бригада коллективо баьцадаараш кхедергдола лаьтта. Соахка эзба аьха иллача лаьттан тІара лоа дІадоаллаше в тІоадал соцаеш, оасара овлаш тедаш обработка йир. Цхьайолча участкаш тІа хІанз шозлагІа культиваци еш ва Эднев Жалила механизированни звеноцара тракторист Исламов Нурдин.

Укхаза дерриrа балхаш комплексагІа ду. Ха эехьа йоаяц механизатораша. ШозлагІа культиваци яьча гІолла баьцадаарий фу дІадувш сеялка йода, хІаьта фу а нийса дуж, къайла доал. Тай техача санна нийса хургда мугІараш, — йоах сеяльщика Дениев Лемас.

Баьцадаараш чуэца ха хьаотталца царна гІулакх де дезараш уж ба. Дукххача шерашка баьцадаараш кхедеш хьабоагІача царна дика хов юкъе обработка еш, хий дуллаш мугІараш нийса хилар мел лоархІаме да.

Баьцадаараш кхеду лаьтта хий дехкаш дале а хадданза къовсам лоаттабу Сатуева бригаде тІоадал соцаяра. Сеялкашта тІеххьа-тІехьэ лаьтта шаьрдеш, тоІадеш катокаш лелаю трактористa Бакаев Садыка.

Укх шера шоаш лелаеча 100 гектарах юкъера лаьрхІача хІаране тІара 250 центнер баьцадаараш, хІаьта помидораш 220 центнер яккха социалистически декхараш тІаийцад бригада коллективо.

— Соахка дика хьийкъача шера хинначул дукхагІа баьцадаараш кхеде лерхІ оаха укх шера. ПланагІа 146 центнер яккха езача 175 центнер баьцадаараш даьхар оаха хІара гектара тІара. Цох кхоачамбаь Іергдац. Лаьтта дика да, — йоах бригада вулгалхочо Сатуев Іаддала.

Іан замалахь йоакхо яьй бригада коллективо органически минеральнии удобренеш товсаш лаьтта хьаьндара. ХІара гектара 15 тонн кхо диллад, 10 центнер минеральни удобренеш тайсай. Цул тІехьагІа удобренеш дІаувргйолаш лаьтта чудуийташ хий диллад.

Соахка массехк гектара тІа миищта хьахул хьажа Молдавера дена помидорий ги дийнадер укхаза. Цох дика помидораш хилар. Цудухьа укх шера 50 гектара тІа из ги дІадуваш ба колхозхой.

Иштта хІара гектара хьувкъам лакхбеш шерагара-шерага доккхий толамаш доахаш хьабоегІача колхоза баьцадараш леладераша дикача толамашца жоп дала лерхІ республика хьалха латтараша беррига кхаш леладерашка яздаьча гуччахьарча письмоня.

Дикача агротехнически хазах пайда а эцаш 25 гектара тІа кабуца, кабачкаи ги дІадийна а баьнна, хІанз помидораш дІаювш ба № 1 йолча бригада баьцадаараш леладераш.

— Укх шера эггара хьалха баьцадаараш чуэцача болх аттача баккха платформа эца лаьрхІад оаха, — йоах бригадира. — Цо торо хулийтаргья баьцадаараш чуэцача къахьегама овсарле 50 процент лакхъе. Из доккха новкъостал да. Цул совгІа хьаньха яьнначул тІехьагІа хьал-Іо кхувсаш йоха ца еш, йоада ца еш керда йоллаш нийдархошка сихагІа дІакхачийта торо а хургья.

Т. АРЧАКОВ.

СУРТА ТІА: помидораш дІаювш я звеньевой Эдиев Жалила агрегат, цунна тІеххьа лаьтта шаьрдеш вода тракторист Бакаев Садык.

Автора сурт.

ШУРА ДУКХАГІА ЯККХА

Хьайбай продукци йоаккхилген кийчъелгеп алсамдаккхар духьа яьржача социалистически яхья юкъе а баха укх шера хІара кхоабача Іаттагара юкъера лаьрхІача 2100 килограмм шура яккха декхар тІаийцад вай республика колхозашкарчен совхозашкарчен фермай къахьегамхоша.

Хьалхарча квартала итогаша хьахьокх республика дукхача фермашкара хьайбаш леладераш шоай декхарех лоархІабелга. Республике гІолла хьалхарча квартале хІара кхоабача Іаттагара 423 килограмм шура яьккхай, дІадахача шера цу юкъа яьккха хинначул 33 килограмм дукхагІа.

ДІадахача шераца нийсдича укх шера дикка дукхагІа шура йоакхх Грозненски, Надтеречни, Сунженски, Шалински районашкарча фермай къахьегамхоша. Соахка цу хана яьккхачул грозненцаша — 82 килограмм, сунженцаша — 83 килограмм, Надтеречни районера барaша — 73 килограмм дукхагІа шура яьккхар укх шера хьалхарча квартале.

ХІара кхоабача Іаттагара юкъера лаьрхІача 546 килограмм шура яьккхар укх шера хьалхарча квартале шелковчанаша. Республике эггара лакхагІа хьокхам ба из. Цхьабакъда дІадахача шера хьалхарча квартале яьккха хинначул кІезигагІа я укх шера Шелковской района хьайбаш леладераша яьккха шура.

Дукха шура луш дола доахан дебаде йиш йолча торонех хІанз а кІезига пайда эц республика цхьадолча боахамашка. Цунна тешал ду факташа. Масала, Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІча совхозе хІара кхоабача Іаттагара 555 килограмм шура яьккхар укх шера хьалхарча кхаьбетта, хІаьта «Горец» совхозе цу юкъа яьккха шура 390 килограмм мара хилаизар, «Гойтинский» совхозе — 437 килограмм.

Бахьан фуд? Цу боахамашкара доахан тайп-тайпарча фух да. КІезига шура луш да Ачхой-Мартановски, Малгобекски, Назрановски районашка леладу доахан а. Республике хьалхарча квартале хІара кхоабача Іаттагара яьккхачул лохагІа я цу районашка цхьан Іаттагара яьккха шура. Уж кхоачамбоацараш мамогга сихагІа дІадаха деза.

Кастта даьгІенашка доажаде арадоахаргда доахан. Шура яккхар алсамдаккхаран цунга дІабода мах лохбаран торо луш йола дика резерв я из. Цох бизза пайда эца беза хьайбаш леладераша.

1974 шера 1 январе денз 1 апреле кхаччалца республика колхозашкеи совхозашкеи хІара кхоабача Іаттагара шура яккхарах йола

СВОДКА
(килограммаш)

Районаш	1974 ш.	1973 ш.
Ачхой-Мартановски	426	389
Грозненски	456	374
Гудермесски	454	433
Малгобекски	417	373
Надтеречни	355	282
Назрановски	392	411
Наурски	489	487
Сунженски	426	343
Урус-Мартановски	470	429
Шалински	416	376
Шелковской	546	553
г. Грозный	813	832
Республике гІолла	428	395

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КЪАМИЙ СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА РСФСР ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

12 апреле Москве эггара хьалхара заседани хилар нийсаэлагІа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете деча хоржамашта йолча РСФСР хоржамий комиссе.

Комиссе председатела А. В. Викторова, заседани ше хьаеллаш, белгалдаьккхар, дерригача мехка а санна Российски Федераце дІайолаенна хоржамий кампани укх шера езача хана лелаш хилар. Советски наха КПСС ЦК декабрьски (1973 ш) Пленума решенешта, КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш массе метте къовсам болабаьб 1974, ийслагІча пятилетка диьлагІча, къоастамбеча шера планаши социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаши тІехкхоачаши дар духьа.

Хургдолча хоржамий керттера башхало сенах латт аьлча, из латт КПСС XXIV исторически съезд хинначул тІехьагІа СССР Лакхехьарча Совете деш дола эггара хьалхара хоржамаш уж хиларах.

Съезда решенеш чакх а йоахаш, Российски Федераце къахьегамхоша, кхыча союзни республикай къахьегамхоша а санна, Коммунистически парте кулгалца доккхий толамаш даьхад экономикен культурен дегІакхувача, халкъа хьалторо лакхъеча. КарагІдийнача цу хІамаша ГІалашдаьд мехка производительни низаш дІахо чІоагІа айдара, социалистически демократи массе оагІорахьара тоаяра, къахьегамхоша общественни вахара ерригача сферашкен паччахьалкхен гІулакхашта доал дечен шерра творчески дакъа лацара тешаме база хьаелга.

Советски наха къаьстта раьза хиннеи баркал оалаш белгалдоах коммунизм хьалъяра аьттув бола хьалаш ІалашЬара, халкъий машари кхерамзлен чІоагІъяра тІаерзаьь съездо оттаьь машара Программа кхоачашъяр духьа КПСС Центральни Комитето, цун Политбюрос, Леонид Ильич Брежнева ше чакхдаьха хьинарен беркатен арахьара политически гІулакхаш.

Нов. А. В. Викторова дийцар РСФСР хоржамий комиссе декхарех. Цу цхьан ханна цо къаьстта уйла тІаяхийтар Къамий Совете хоржамаш деча хана СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йола Положени лоарзагІа ца йоалийташ кхоачашъяра тІахьожам лоаттабанза барг ца хилара.

Комиссе ладийгІар СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Х. П. Нешкова нийсаэлагІа хоржача СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш де оттадарца дувзаденна Российски Федераце автономни республикашка, крайшка, областашка чакхбаьккхача балха хьакъехьа баьча хоамага.

РСФСР территоре тІа вІашагІеллай Союза Совете деча хоржамашта 423 а Къамий Совете деча хоржамашта 243 а хоржамий округ. РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо чІоагІъяьй РСФСР-гара Къамий Совете деча хоржамашта йола хоржамий комиссеш. СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положенега хьежжа царга юкъебахийтаб общественни организацешкара, къахьегамхой общесташкаре коллективашкареи викалаш.

СССР Конституце, СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене текст тІа а йолаш дола брошюраш дІадахийтад Российски Федераце ерригача автономни республикашка, крайшка, областашка. Из литература кепатеха арадаьккхад РСФСР автономни республикашкен автономни областашкен дахача халкъий 34 меттала. Кепа а теха, яхьийта мел езача моттигашка дІаяхьийтай хоржамий документий бланкаш.

Комиссе ладийгІар СССР бувзама министра заместитела В. И. Глинкас, издательствай, полиграфе, книжни торговле гІулакхашта йолча РСФСР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатела Н. В. Свиридова, Советски Эскарен ТІема-Форда Флотен Керттерча политически управлене начальника заместитела Н. А. Начинкина даьча хоамашка.

Къамий Совете деча хоржамашта йолча РСФСР хоржамий комиссе балха план, расходий смета чІоагІъяьй, хоржамий комиссе чухургйола моттиг нийсъярахи цунна гІулакх дарахи, СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо елга мишта дел хьажар духьа лохерча моттигашка комиссе членаш командировке ахийтарах дола дешаш дийцаш.

Цу дешаех лаьца хоамаш деш къамаьлаш дир РСФСР хоржамий комиссе председатела заместитела А. П. Бирюкова, хоржамий комиссе секретара Н. А. Петровичева. Дешаш дувцача дакъа лаьцар иштта хоржамий комиссе членаша В. И. Воротниковеи А. И. Покрышкинеи.

РСФСР хоржамий комиссе заседание дакъа лаьцар РСФСР-гара Къамий Совете деча хоржамашта йолча Московски городской окружной хоржамий комиссе председатела Н. Г. Басова, РСФСР-гара Къамий Совете деча хоржамашта йолча Московски юрта окружной хоржамий комиссе председатела Г. В. Подельщикова. Советий балха дешашта йолча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Отдела заведующе заместитела А. А. Козлова, граждански авиаце министра заместитела А. П. Ускова, машинаькъий министра заместитела П. К. Ломешука, «Советская Россия» яхача газета керттерча редактора П. Ф. Алексеева, РСФСР чкъарий боахама министра Н. А. Ваняева, РСФСР геологе министра хьалхарча заместитела Б. М. Зубарева, РСФСР торговле министра заместитела В. И. Феофанова, РСФСР автомобильни транспорта министра заместитела Н. С. Акулиншкина, РСФСР додача хин флота министра заместитела В. А. Курдина, Роспотребсоюза правлене председатела заместитела А. Ф. Малкова, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума, РСФСР Министрий Совета аппарата бехктокхаме болхлоша, кепайоазон, радио, телевидене викалаша.

АГИТПУНКТ БОЛХ БЕШ Я

«Победа» колхоза правлене здане дІачувоаллача хьалтеха доахк «16 июне — СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш», «20 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник да», аьнна яздаь лозунгаш.

Здане шоллагІча этажа тІа агитпункт я. Истолаш тІа укх моттигерен центральнии газеташ, журналаш.

Агитатораштеи харжархоштеи долча новкъостала укхаза да Іаьдала Лакхехьарча органе хулача хоржамех дола литература, «СССР-еи Нохч-ГІалгІай АССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш дарах йола Положенеш», «Конституци — ССР Союза керттера закон», «Депутата запискаш», «КПСС — советски халкъа баьчча» яхен кхыдолен брошюраш.

Агитпункте да справкай стол. Агитатораштеи харжархоштеи эшаш йола информаци лу укхаза.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ ара ма даьллинге а, колхоза парткомои (секретарь А. Л. Коваленко) ВЛКСМ комитетои (секретарь М. Кишов) цхьана яьча заседане чІоагІйир агитпункта болха плани агитаторий спискаши. Агитпункта заведующи хьожаваьв КПСС член, колхоза клуба заведующи М. Г. Ворошкевич. Агитаторашца совещани яьй, царна тІачІоагІъяьй харжархой баха моттигаш. ХІанзле а шоай харжархой болча хинаб агитатораш-комсомольцаш.

В. ГУЗЕЕВ,
пионерий Сунженски районни ЦІеи методист.

СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦИ ВАРШАВЕ КХАЧАР

ВАРШАВА, 16 апрель. (ТАСС). КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте латта советски делегаци тахан Варшаве кхаьчай Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета аргІанарча совещане балха юкъе дакъа лацара. Делегацена юкъевоагІа КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, КПСС ЦК член, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник К. В. Русаков, КПСС Центральни Ревизионни комиссе член, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров.

Советско-польски доазонгара денз делегацена улуввьнна вар ПОРП ЦК Политбюро член, ПОРП ЦК секретарь Э. Бабюх, ПОРП ЦК член, ПНР Министрий Совета председатела заместитель К. Ольшевский, ПНР-ера СССР посол С. А. Пилотович.

СССР-еи ПНР-еи паччахьалкхений байракхашца егача Гданьски вокзале советски делегацена накъавена вар ПОРП ЦК Хьалхара секретарь Э. Герек, ПНР Паччахьалкхен совета Председатель Г. Яблоньский, ПНР Министрий Совета Председатель П. Ярошевич. ПОРП ЦК Политбюро членаши членалла кандидаташи, ПОРП ЦК секретараш, кхыбола партийни паччахьалкхени деятелаш.

Л. И. БРЕЖНЕВИ А. Н. КОСЫГИНИ Э. ГЕРЕКАЦЕИ П. ЯРОШЕВИЧАЦЕИ ВІАШАГІКХЕТАР

ВАРШАВА, 16 апрель. (ТАСС). Тахан укхаза ПОРП ЦК Хьалхарча секретараца нов. Э. Герекацеи ПОРП ЦК Политбюро членаца, ПНР Министрий Совета Председателаца нов. П. Ярошевичацеи вІашагІкхийтар КПСС ЦК Генеральни секретарь нов. Л. И. Брежневи КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгини.

Беседа йолча хана дийцар вежарашха цхьана леладу советско-польски гІулакхаш дІахо шердарен кІоаргдарен дешаш а хІаьта иштта шинна а оагІонна хьаштдола кхы тайпа дешаш а. Безаме, доттагІал тІехь чакхдаьлар вІашагІкхетар.

ХАФЕЗ АСАД СОВЕТСКИ СОЮЗЕРА ДІАВАХАР

ТАШКЕНТ, 16 апрель. (ТАСС). Тахан Ташкентера Дамаске дІавахар КПСС ЦК-ас, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Советски правительства вехарагІа сирийски партийно-правительственни делегацена керте а волаш официальни визитаца вена Советски Союзе хинна Іарбий социалистически возрождене Парте Генеральни секретарь, Сирийски Іарбий Республика Президент Хафез Асад.

Хафез Асадаца цхьана шоайцига дІацІабахар САР партийно - правительственни делегаце членаш.

Сирийски Іарбий Республика, Советски Союза, Узбекски ССР паччахьалкхений байракхашца егача аэродроме Хафез Асад накъавоаккхаш вар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, Узбекистана Компарте ЦК хьалхара секретарь Ш. Р. Рашидов, Узбекски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. М. Матчанов, Узбекски ССР Министрий Совета председатель Н. Д. Худайбердыев, республикан цуи столицаи кхыбола кулгалхой.

Города улицашкеи аэропортеи гулбеннача Ташкента къахьегамхой дукххача викалаша безаме накъаваьккхар Хафез Асад, САР кхыбола партийнии паччахьалкхени деятелаш.

Цу самолетаца Дамаске дІавахар Сирийски Іарбий Республикера Советски Союза посол Н. А. Мухитдинов.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

СССР Министрий Совето соцам баьб 5 маера кІиранди 3 маерча пІаьраскага а 12 маера кІиранди 10 маерча пІаьраскага а доаккхаш 1974 шера мукъа деноош хувца.

ВАХАРЦА БУВЗАМ БОАЦАШ

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕШАРА ЗАНЯТЕРА

«Къахьегамхой экономически образовани тоаяра» хьакъхьарча КПСС ЦК соцам тIа белгалдаьккхад къахьегамхой экономически культура лакхпа йича общественни производство дIахо дегIайовлае а цун эффективность лакхъе а йиш па хилар. Цунна теркам тIа а бохийташ, Назранерча «Электроинструмент» завода кулгалхоша боккха болх баьб предприяте экономически дешар вIаштIехьдоаккхаш. Заводе болх беча 1300 сагах 395 саг экономически дешара юкъеззавар. Коммунистически къахьегама ши школеи экономически знаней 14 школеи вIашагIъеллай. Йолаш я хадданза болх беш йола методически совет. Цу дерригане а кулгалхошта новкъостал ду дуккха бола болхлойн специалисташи экономически дешара юкъеозара.

Заводе вIашагIтехай тайп-тайпара йола семинарски группаш, царна юкъе болх лохерча, юкъерча, лакхерча звеной болхлой. ХIара группа ший план, ший тема я.

Укх деношка со хилар лакхерча звеной семинарски занятие. Цунна керте латт завода керттера инженер А. Шакриев. Дукха ха я из пропагандистал ла болх беш вола, дика довза цунна ший гIулакх. Цун группе 17 саг ва, царех 15 лакхера образовани йолаш коммунисташ ба. Уж ба цехий, отделий, участкай начальникаш, боккхагIбола инженераш, кхыбараш. Беседа тема яр «Iилмантехнически прогресси производственни отношенеши» яхаш. Семинаре къамаьл дир пхе саго. Цар дийцар Iилма - технически прогресса дешаш. Ше къамаьл деш завода керттерча конструктора З. Сагова дийцар Iилма - технически прогресса дешаши предприяте коллектива къахьегама овсарле лакхъяра хьакъехьара деккхараши. Хоадамболаш къамаьл хилар нийслагIча пятилетке халкъа бозхама доакъошка даха дезача экономически толамех. Цул тIехьагIа Сагова хьоадир пятилетка дийлагIча шера заводa болхлоштен инженерно - технически болхлоштен хьалхашка латта декхараш. Электробурош дикагIа хьадара завода конструкторашa беш бола болх бийцар керттерча конструктора.

— ЦIагIа теха уйнаш шаьоде йиш хулийтаргйолаш электробурош тоаде декхар латт тхона хьалхашка, — аьлар цо. — Цу гIулакха электробуропа юкъебахийта беза герга хери лобзики.

Цул совгIа Сагова белгалдаьккхар заводо арахепаш йола продукци дикагIа хилийтара конструктораш болх беш хилар а. Электробурой мотоваша дукхагIча хана болх бергболаш хIама де а гIерт конструкторaш. Продукци мишта я хьажара кхы а дикагIдола стендаш хьадаьд.

Кертерча конструктора дийцар завода чура торонаш а. Цу деькъе укхаза цхьабола болх бу. ЛоархIаме резерв я нахах рационально пайда эцийта. Дукхха бола складской болхлой цига байхара мукъа а бовлийта, производстве болх беш ба. ХIаьта кулгашца беш бола болх дукххача участкашка механизаци яь ба. Дукха хIама даьд, деш а да производства эстетика тоаяра. Цу дерригане новкъостал ду коллектива паччахьалкхен план кхоачашъяра.

Белгалдаккха деза З. Сагова чура ерриг торонаш гуча ца яхар. ХIаьта заводе уж кIезига яц. Цехашта, отделашта, участкашта хьалхашка хьадда дола декхараш а оттаданзар цо. Из иштта дале а теори практикаца ювзаш дaь алхха цхьа къамаьл дар из.

Ше къамаьл деш продукци тешаме болх бергболаш хилийтара лабораторе заведующе Л. В. Филонова дийцар техника дегIайоалаярахи цунах хIанзарча производстве пайда эцарахи. Цо дика дийцар керттера дешаш. Бакъда, Филонова цхьаккха хIама аланзар «Электроинструмент» заводе технихах пайда эцарах лаьца.

«Болхлой класс советски общества керттера производительни низ ба» яхаш дар заводa завкома В. Евлоевас даь къамаьл. Цо дийцар социалистически обществе болхлой класса лоархIам лакхлуш хилар, цу деша хьакъехьа буржуазни Iилмахоша дувцараштa критика йир.

— Болхлой класс гай мехка эггара дукхагIа тайп-тайпарча къамех бола нах юкъе бола тоаба я, — аьлар цо, — цун лоархIам къоастабу цо общественни производстве лоацача моттиго.

ДIахо цо дийцар социалистически яхьа паччахьалкхен план а тIайица социалистически декхараш а кхоачашдара болча лоархIамах. Евлоевас цхьаккха хIама аланзар шу долалуча хана завода коллективо тIайийцача встречни планах, из кхоачашъяра тIехь лоаттабеча къовсамах. ХIаьта цунах лаьца дувца дукха хIама корадолгIаргдар цунна. «Электроинструмент» заводо 1974 шера хьалхарча квартала встречни план продукцена реализаци яра хьакъехьа 100 процент кхоачашъяь. ДIадахача шера цу хана хинначул 9 процент дукхагIа яь продукцена реализаци, хIаьта къахьегама овсарле 9,3 процент дукхагIа лакхъяь.

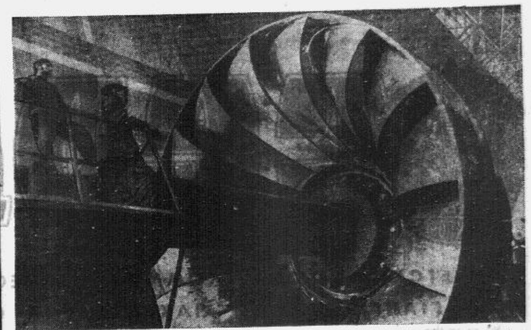
Заводе дукха ба производстве хьалхалаттараш. Царех цхьабараш 1976 шера чотах болх беш ба. Царех ва слесарь-лекальщик А. Котиев, литейщикаш М. Махлоев, М. Гизатулин. Кхоккхе а орденаш енна ба уж. Пятилетка чаккхьаькка яла боахк слесарашсборщикаш Д. Яндиев, Н. Канишева, кхыбараш. Цар къахьегама толамех, социалистически яхьах дувца йиш яр. Бакъда цунах хIама дувцанзар къамаьл дахчо.

Шоаш къамаьлаш деш боккхагIболча инженераша Н. Добрыниннаси В. Талапчукеи хоза дийцар Iилма - технически прогрессахи социалистически отношенеш коммунистическичарга йоплаш хиларахи. Цар белгалдаьккхар коммунизма материально - технически база хьаяра, коллектива культурни боарам лакхбара, личность дегIаахара Iилма - технически революци йоккхий торонаш йолаш хилар.

Ала доагIа хIама ца эшаш массане а шоаш даь къамаьлаш язъяь тексташ Iоешаш дир аьнна. Язъяь текст Iоешаш къамаьлаш лакхера образовани йолча наха деш хилча юкъерча звенос е болхлоша фу де доагIа? яха хаттар отт. Цул совгIа къамаьлаш дацар, лакхе аьнна махиллара, теоре практикаца бувзам болаш, предприятена хьалхашка латтача декхарашца дувзаденна.

Иштта еча занятеех кIезига пайда баргба деша багIараштa, ТIехьа тIайоагIача хана цун уйла ергья пропагандисташа аьнна хет.

У. АХМАДОВ,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома инструктор.

ЛЕНИНГРАД. КПСС XXIV съезда цIерагIча металлически заводе дукха арахеца йолаш Усть-Илимски ГЭС-а лаьрхIа гидравлически радиально-осеви турбинаш. Хьаергья хIаране 240 эзар киловатт низ а болаш йола 18 агрегат.

СУРТ ТIА: Усть-Илимски ГЭС-а лаьрхIача гидротурбина балха чарх вIашагIйоллаш латт.

П. ФЕДОТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ ДАГАБУВЛ

ГРОЗНЕНСКИ ХIАМАШ ТЕГАЧА ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕ КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА УДАРНИКИЙ V СЛЕТЕРА

Байракхаща, транспаранташца, бIаьстанарча зизашца ега яр дIадахача шоаттдийнахьа Грозненски хIамаш тегача производственни объединене клуб. Укхаза шоай эргIанарча, V-ча слете гулбеннабар цу объединене коммунистически къахьегама цIи яккхара тIехь йоаржаьча яхье хьалха латтараш, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах.

ДегIаена, чIоагIъенна дIаэтта къахьегама традицеш йолаш я хIамаш тегача объединене йоккха коллектив. Цунна тешал ду объединене коллектива юкъе коммунистически къахьегама цехаш, 1800 гаргга коммунистически къахьегама ударникаш хиларо. Вай республике дика йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпалхочун М. Ушаковай, Ленина орден лелаеча Е. Сурцевай, Октябрьски Революце орден йолча М. Ногинай, кхы дукххачар цIераш. Объединене хIамаш тегараштa юкъе ва Ленински Юбилейни медаль енна 270, тайп-тайпара орденаш йола 57 саг.

Болхлочун сий коллектива сий, коммунистически сийрда кхоане гаргакхоачаяра хьалхара хIара болхлочун бехктокхам — уж дешаш дар слете къамаьл даьрий теркама юкъметтиге лаьттараш.

Дикача къахьегама толамашца чакхдаьккхаб вай йоккхача коллективо 1973, пятилетка хоадамбу шу, аьлар слете гулбеннараштa хьалхашка доклад яьча Грозненски хIамаш тегача производственни объединене генеральни директора А. И. Бабаджанова. Ерригача производственни хьокхамех кхоачаш а тIеххкхоачаш а йиз объединене коллективо паччахьалкхен план. Керттера продукци арахецара план кхоачашйир 107 процент. Планал совгIа арахийцача продукцена реализаци ярах 350 эзар сом совгIа пайда хилар.

КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкарало дегаш урасттадаьча вай объединене къахьегамхоша во дIадоладаьдац пятилетка дийлагIа, къоастамбу шу а, йоах дIахо нов. Бабаджанова. ДукхагIа йолча цехаш кхоачаш а тIеххкхоачаш а яь март беттен хьалхарча кварталеи планаш. Продукци арахецара март бетта план ерригача объединене кхоачашъяьй 102,4 процент, хIаьта квартальни яр — 101,2 процент. Кийчъяьча продуцена реализаци яра март бетта план кхоачашъяьй 104,8 процент, квартальни яр —102,1 процент. Духхьал цхьан март бетта планал совгIа арахийцай 108 эзар сом мах бола продукци. Цхьабакъда, ала доагIа дIадахача шера а укх шера хьалхарча кхаь бетта а планал тIех бьача пайдо 1972 шера объединене предприятеша паччахьалкхен пайда бара задани кхоачаш ца ярах тIадиса доккха декхар юхаметта ца оттадаьлга. Из декхар тIера дIадаккхара хьакъехьа тIехьа тIайоагIача хана дикка кхьахьега дезаргда вай.

Цул совгIа, аьлар дIахо докладчико, вай балха юкъе да таханарча промышленни предприяте вахарца тарлургдоаца ваьха санна доккхий кхоачамбоацараш. Март бетта а квартальни а планаш кхоачашъяьяц № 4 йолча пошивочни цехо, № 3 йолча филиало. Лоха я цхьайолча цехашка къахьегама дисциплина, масанахьа йоагIача тайпара вIаштIехьъяьккхаяц социалистически яхь, мела лел къахьегама овсарле дегIаахара гIулакх, н. кх. дI.

Укх шера вай дерригаш гIадлуташ гIулакх хилар вай арахецача продукце 8 тайпана дикала Знак ялар. Из юхьиг мара яц, вай продукце марка лакха лоаттаяра тIехь тIайоагIача хана кхы дуккха къахьега деза.

КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкарало хьинар совдоахаш къахьег тха цеха болхлоша пятилетка укх къоастамбеча шера, аьлар слете къамаьл даьча № 1 йолча цеха участка мастера Н. Бондаренкос. Тха цехо укх шера март бетта план кхоачашъяьй 109,5 процент, хIаьта квартальни яр — 104,5 процент.

Шоай балха нормаш къахьегама хIара дийнахьа 115—120 процент тIеххкховчашъю цеха хIамаш тегараша Гончаровас, Хасановас, Каскаровас, Мисроповас, кхы дукххачар. Уж ба тха цехе шерра яьржача социалистически яхье хьалха латтараш, цар кхотаю тха коллектив къахьегама керда толамаш дахара. Тха цеха болхлоша, аьлар чакхйоалаш Н. Бондаренкос, шойла дага а баьнна 5 декабре шера план кхоачашъяра встречни декхараш тIаийцад. Уж кхоачашдара тхона мел эшар делаш а да.

Тха коллектива юкъе шерра яьржай пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тIехьара социалистически яхь, аьлар № 1 йолча филиала хIамаш тегачо В. Горяченкос. Цу яхье кхычарна масал телаш хьайоагIа пхе шера план кхаь шера кхоачашъяь тха филиала хIамаш тегар В. Шиповская. Укх шера В. И. Ленин ваьча денга пятилетка кхоачашъе лерхIаш кхы а 23 болхло я тха коллективе.

Са дувца безам ба, аьлар В. Горяченкос, тха коллективерча опыт йолча хIамаш тегараша кьоначарна деча новкъосталах. Из юхьанца денз кьонабараш болх бе Iомабарца хьалаш дац. Филиале хадданза болх беш я кьонача болхлочун школа. Цига кагирхошта производстве хьалха латтараша дIайовзийт дикагIйола опыт, лакхъю цар балха говзал. Цудухьа шоаш балха этта дукха ха ялалехьа производстве хьалха латтарий мугIарашка юкъебахаб тха кьона болхлой Бабынина, Ткаченко, Пузина, кхыбараш.

Дика дIадоладаьд КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкарало бехктокхам лакхбаь къахьегача тха коллективо пятилетка дийлагIа, къоастамбу шу, аьлар № 4 йолча филиала кьоначa болхлочо Т. Исламовас. Март бетта план оаха кхоачашъяьй 123,1 процент, хIаьта квартальни яр — 117,5 процент. ХIанз тха керттера декхар да хьайица болар кхы лаьгI ца деш шера план 25 ноябре кхоачашъяр. Цу гIулакха тхоай низ а хьинар а кходергдац оаха.

Дуккхача хана денз дика традици а хинна дIаэттад вай халкъа вахаре хулаш йолча событешта дикача совгIаташца, хьинарерча къахьегамца накъаахар, аьлар ше къамаьл деча хана комсомолкас, № 2 йолча цеха хIамаш тегачо Т. Мищенкос. Цу тайпара событи я 23-ча апреле ВЛКСМ XVII съезд хьаелла ди. Хьинаре къахьег укх деношка вай объединене кьонача хIамаш тегараша. Са эггара хьалха дувца безам ба комсомольско-кагирхой бригадех. ХIара дийнахьа шоай нормаш тIеххкхоачашъеш къахьег № 2 йолча цеха 6-ча бригадас. Цу бригаде нормаш тIеххкхоачашъярца, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарца белгалъювл комсомолкаш Дзейгова, Розенкова, Штепо. Дика къахьег В. Маркина мастер йолча бригадерча кьонача хIамаш тегараша Зацурас, Речкас, кхычар. Цудухьа са ала бокъо я тха цехо коммунистически къахьегама коллектив яха сийдола цIи йоаккхача комсомольцашеи кагирхошеи шоашта могаш доала дакъа юкъедихьа хиларах.

Иштта слете къамаьл дир социалистически яхье хьалхле яьккхача объединене № 7 йолчен экспериментальнии цехашта облсовпрофа Сийлен грамотеи Дипломи дIаденнача текстильнии яйгачен промышленноста болхлой обкома союза председатела нов. Патрикееваси облсовпрофа отдела заведующе нов. Рябовеи.

Слете дакъа лоацаш хиннача болхлой йоккхача группана слар «Къахьегама ветерани» «Кьона хIамаш тегар» яхеи наькха тIа лелаю знакаши ахчан премеши.

Слете дакъа лаьцараша объединене беррига болхлой пятилетка дийлагIа, къоастамбу шу хьинареча къахьегамца белгалдаккха тIахьехаш кхайкарал дир.

С. ШОВХАЛОВ.

ХЬЕХАРХО ВАЛЕ — АТЕИСТ

Материалистически кхетам болаш, коммунистически мораль йолаш вола керда саг хьалкхеваро дIалех дынах юхедисача гIулакхашта духьал цIенхаштта къовсам лоаттабар.

Хургбола хьехархой кийчбара болх вIаштIехьбоаккхаш Грозненски педагогически училища коллективо, комсомольски комитето дика кхетаду хургвола хьехархо атеист хила везилга. Из цар ду КПСС обкома X-чеи XIII-чеи пленумий решенешца хьалхле а лелаеш.

Деша багIараштa атеистически кхетам бала беза массане а — хьехархоша, классни кулгалхоша, комсомольски профсоюзни организацеша дакъа а лоацаш.

Общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацар, къаденначунца, тахане нна новкъарлеш долчунца цIенхаштта къовсам лоаттабар — иштта хила деза комсомольцаша атеистически балха юкъе лоаца дакъа. Иштта хила гIерт училища комсомольцаш.

Масала, хаттараш даран жоп даларан яьча сайрене хьийхар «Знание» общества член А. А. Саламов. Сайре дIайолаяла дикка хьалха дуккха а дукхагIбараш нохчийи гIалгIайн а болаш дешархоша кийчйир «Дала даь тaIазар», «ПаьтIамат» яхача пьесаш тIара сценкаш. Дына духьалара пьесаш ловзаяра нохчехи гIалгIаехи бола кагирхой юкъеозар ше а цхьа маIан долаш хIама да. Укхаза белгалдаккха доагIа цхьацца бахьанаш а доахаш цу юкъе дакъа лаца ца туга кагий нах хинна хилар. Бакъда кружока кулгалхочо комсомола комитетеи хьехам беш шоашца къамаьл даьчул тIехьагIа пар кхетадир шоаш лаьпар нийса никъ боацилга, пьесаш ловзае раьза а хилар. Тхьовра дакъа лаца ца тугаш хиннарех дуккхабараш уж дына духьалара пьесаш ловзаеш ба.

ЛадувгIа дог доагIаш а бакъдаь тIаэцаргдола дуккха масалаш доаладеш а А. А. Саламова лекци йийшачул тIехьагIа хьахьекхар цу пьесай сценкаш. Царга хьожаш хиннача дешархоша уж хьахьекхачул тIехьагIа дийттача тIоараша кхетадайтар къона зрителаш раьза хинна хилар.

ХIанз цу кружоках хьахиннад училища юкъара «Атеиста театр». ДукхагIа ба цунна юкъе дакъалоацараш, дикагIа ловзаю спектаклаш, шеръенна цун репертуар. Театра балха юкъе хьинаре дакъа лоац дешархоша Висаев Сапруде, Сулейманов Вахас, Азиева Аллас.

Атеистически пропаганда балха тIехь керттерчарех цаI лерхI оаха дешархошта юкъера лектораш - атеисташ кийчбарах. Иштта кийчбаь тха дешархой республика школашка лекцеш ешаш хиннаб. Я. Шагиипова «Доацарех тешилген уж хьадалари», З. Ганиевас «СССР-е вай ханара ислам», М. Джамалхановас «Халкъа традицеши дынах юхедисараши», Т. Гучиговас «Исламера модернизм» яха а кхыйола а лекцеш йийшай.

Училище беш бола атеистически болх къаьстта баьржар «Атеиста» клуб хьайийллачул тIехьагIа. Клуба балха кулгалдеш ба дешархойи преподавателаши. Клуба президент я училища общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоаца дешархо Матаева Зоя.

Цу клубе атеистически лекцеш еш, беседаш ю, масала, «Iаламера тамашаш», «Кхертой догIа», «Човнаш ерзаяр», кхыяраш. Дешархошта Iилма ларда тIа дIагойт баьде нах дына керте латтараша мишта Iехабаьб: химеи, физикаи опыташ ю. Цунна лаьшхар «Дешар — сердало, ца дешар — боадо» яха халкъа кица хьа мишта хиннад.

Дешархошта атеистически кхетам балара дикка пайдане форма я мархаш долалуш а доасташ а хьалха, хIаьта иштта гIурбана а мовлата а хьалха деш дола атеизма кIираш.

Училище дешархошта атеистически кхетам луш беш бола болх ший формашка диллача дукххача тайпара, чулоацамга диллача ды реакционни хилар дIахойташ ба.

Бакъда дешархошта атеистически кхетам луш иштта цхьадола гIулакхаш даь дале а, нийса хургдацар тха дешархой берригаш а атеисташ ба аьлча. ТIаккха-м царна дына духьалара кхетам бала а безацар. Оаха дика кхетаду дына духьала кхетам луш бу болх аттa ца хилар, из ханна баь бита йиш йоаца, хадданза бе беза болх хилар.

В. ЗАХАРОВ,
Грозненски педагогически училища комсомольски организаце секретарь.

Грозненски «Электроприбор» завода шоллагIча цеха болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши я мастер, коммунистически къахьегама ударник Солнышкина Лидия Антоновна. Из керте латта бригада цехе эггара дикагIа лоархIачарех цаI я. ХIара сменагIа нормаш юкъера лаьрхIача 125—130 процент кхоачашъю цо. Иштта дика производственниицеи кулгалхои хиларах дукха совгIаташ тийннад цунна, соахка «1973 шера социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен цIи яьккхар цо.

СУРТА ТIА: мастер Л. Солнышкина хьожаш я кийчдеча ручкашка.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПРОФСОЮЗНИ АКТИВИСТАШ ДЕШАШ БА

Производственно - товарни конторе хилар профсоюзни активистий, цеховой комитетий председателийи членийи кхь дийнахьара семинар. Коммунизм хьалъяра хIанзарча этапе профсоюзий лоархIам лакхлуш хиларахи организационни балхахи ладувгIараштa лекцеш йийшар исторически Iилмай кандидата, облсовпрофа организационно-массови балха отдела заведующе Захарченко Василий Петровича, къахьегама законодательства дешаех дийцар мехкдаьтта, химически, газови промышленноста болхлой профсоюза обкома технически инспектора Сидельников Сергей Степановича.

Паччахьалкхен социальни бюджетеи страхованеи лоархIамах а цунах нийса пайда эцарах а къамаьл дир тешам беначa лоро Николаева Евгения Владимировнас. Иштта цига дийцар социалистически яхь вIашагIйоллара, коммунистически хьисане къахьегам безарах, алапех, пенсионни Iалашбарах, кхыча дешаех.

Семинар чакхйоалаш шоай балха опытагIа дийцар № 1 йолча цеха профорга Р. Томинас, кхычар.

Е. МАКСИМЕНКО.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ГIУЛАКХАШ

Укх шера хьалхарча кварталагIа социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Грозненски промывочно - пропарочни станце коллективо. Кхаь бетта план тIеххкхоачашъяьй цо. Электроэнергена, растворителашта, кхыйолча материалашта кхомбар бахьан долаш 1 эзар сом совгIа паччахьалкхен рузкъа ходаьд.

ШоллагIа моттиг кхаьчай вагонашта технически осмотр еча пункта коллективага. Цу коллективо март бетта 1167 сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 8 процент кхоачашъяьй, хIаьта 4 эзар сом совгIа паччахьалкхен рузкъа кходаьд ремонтни цеха болхлоша, специалисташа.

Дика къахьегачарна юкъе ба слесараш Даунов Семен, Матека Владимир, Эздиев Муса, электросварщикаш Джамалов Гелани, Шульга Генадий, цистернай промывальщикаш Алиев ЯрагIи, Вернигор Валерий, иштта кхыбараш а.

ЦхьоалагIча мая хетадаь КПСС ЦК даьча ТIахьехамаша низ совбаьккха кхы а чIоагIагIа социалистически яхье баьннаб вагонникаш. Къахьегама ударни вахте а этта, доккхий социалистически декхараш тIаийцад цар.

* * *

Укх шера хьалхарча кварталe грозненски локомотивни депо машиниcташа кходаьча дизельни доагора чотах 180 беза мухь тIабола поезд дIайига тарлургда. ХIаьта апрель бетта хьалхарча итт дийнахьа а дукха дизельни доагор кходаьд цар. Цу доагора чотах Грозный — Прохладная яхача маршрутагIа 25 беза мухь тIабола поезд йига вIаштIехьдаргда.

ТIехдика къахьегаш я машиниcташа Беликов Вячеслава, Ильязов Ильдуса, Беродаев Павла кулгалдеш йола локомотивни бригадаш.

Кхы дIахо а коммунистически субботника чотах рейсаш еш ба машиниcташ. Укх деношка субботника чотах рейсаш яьй Г. Лепешкова, В. Стрелкова, иштта кхычар а кулгалдеча бригадаша.

ХIанз ЦхьоалагIча мая хетадаь КПСС ЦК даьча ТIахьехамаша кхы а ниіз совбаьккха къахьегама ударни вахте эттаб машиниcташ.

Г. АНОХОВ.

МАРСА ТIА ДАХАРА СИХДАЛА ХЬАШТ ДИЙ?

Космонавтика ялар лехкаш долча космически кемашца наькъа ахар санна мара кхетаьяц ракетни техникана лард еллараша. «Саг е автомат» яха проблема хийнаяц цар. ХIана аьлча XX-гIа бIаьшере йолаеначa юххье автоматика хьакъехьа къамаьл а хиннадац. Лехкача кемашцара экспедицеш чоалхане хургхиларах са а кхувш, космонавтика пионераш хIаьта а шеко йолаш хиннабац уж хиланза ярг ца хиларах, хIаьта цкъаза уж маца хургья майрра хьоалаш а хиннад. Масала, Фридрих Артурович Цандер (1887 — 1933), гучох, дог тийша хиннав Марса тIа саг ваххалца ше вахаргволгах. Уйлаши фантазии хиннаепаре-м космонавтика а хургъяцар...

Iилман прогноз яра хиланза яргйоаца даннеш кховзткъалагIа шераш долалуча юххье мара хьахиннаяц. Уж ера Юрий Гагарин космосе вахарои гаьнарча космосе автоматически аппараташ ахийтарои. Iалальмате чоалхане хинна хиннай ракетно - космически техника. Цхьабакъда космонавтика пионерий шеко ца хинна халонаш ниисъеннаяле а, адамлено эггара хьалха космосагахьа баьккхача гIано прогнозистий дегаш айдир, итт шу хьалхагIа Марса тIа саг Iохоавелга гаьна дац аьнна хетийташ йола уйла цар дег чу а йоссаеш. Хургдар гуш йолча прогнозий автораша хийттачох, моллагIа а хетаргахьа дувцачарел васт-каста хьалхайоалаш хул Iилма - технически прогресс. Халахете а, пагахьа санна лехкача кемаца Марса тIа экспедици яхийта езаш хуле цунга догдаха хьаштдале тамаш я.

Сенах хьахулаш я Марса тIа йохийта экспедици? Эггара хьалха Лаьттанна гонахьарча чIоагIача орбита тIа латташ пайдана мухь хила беза массехк бIаь тонн беза а болаш. Долче, тIехбоккха низ бола ракета-носитель хьаянза яргьяц е еза-йоккха блокаш космосе вIашагIъеккаргйолеи царна доагор чудеттаргдолеи техника хьакхолланза яргьяц. Царех моллагIа вариант технически кхоачашъюлургйолаш я, цхьабакъда, цу гIулакха Iалальмате дукха ха эш: Iилма - тохкама балхаш, проектно - поисковни балхаш, цехаш хьалъяр, царна мегаргйола оборудовани дагалацари хьаяри, юххера а, ракета-носитела болх шаьрбар. Цунна дIатIатоха доагIа лаьттан тIара экспериментально - тохкама оборудовани дагалацари кийчъяри, Iалальмате йоккха стартови комплекс хьалъяр (Iалальмат миссел йолча носитела кIалъоттае).

Кхы цул атагIа хуле тамаш я орбита тIарча базе носителаш вIашагIгувсара вариант а. ГIойленагIа хургда планеташта юкъе лела доккхий кемаш вIашагIдеххара лаьттанна гонахьарча орбита тIа из вIашагIдехка пех а хIаьта цунца — цу селлара бехктокхамеча балха хьалхxагIе а кийчбе безаш болча космически монтажникашта лаьрхIа общежити а.

ЧIоагIача орбита тIа бIаьй тоннаш мухь дIакхоачабара проблема кхетаеш хулийтаргья вай. ТIаккха марсиански комплекс ше мишта хила еза? Цу дешах долча литература тIа хьожаргда вай. Цхьабакъда, хьежача а, цу тIа дувцар бебе корадоагIаргда вайна! дозал — 150 топнагара 1500 тоннага кхаччалца. ДIа-юха бу никъ—цхьап шерагара кхаь шерага кхаччалца. Наькъа схемаш «пролетни», «нийса», «орбитально - десантни», «двухкорабельни», Марса юхе аэродинамически тормоз тохаш е ца тохаш, Венера тIа гIолла тIехдоалаш е ца доалаш, н. кх. дI... Фуд из?

ГIулакх миштад аьлча, тайп-тайпарча проекташта ларде йийшараш тайп-тайпара даннеш я. Тайп - тайпара я, хIапа аьлча уж проекташ оттаеча хана, хIанз а мо мара, керттерча дешашта хьадда жоп дала вIаштIехьдоалаш ца хиннадаь. Масала, дегIа зе доацаш космически наькъагIа лелача хьалашка мел ха йоаккхалургья сагага? Нагахьа санна кхераме рубеж пхьанахьа шин а кхаь а шерашта юкъе улле, наькъа лоацагIа йола траектореш харжанза яргьяц Марса тIа йоаккхаргйола ха хьадда а оттаяь. Искусственни халоний проблема а яц къоастаяь. ХIаьта цу хаттараштa луча хьалдача жоппех тийша дукха хIамаш да, эггара хьалха — кема дозал, цун куци наькъа схемеи. Мишта белгалъергья дIахорча балха селлара чIоагIа эшаш йола величинаш? Духхьал лаьттанна гонахьарча орбита тIарча станцеш тIа йIаьхxача хана опыташ яра наькъаца. Цхьабакъда е вай «Салют а, е американски «Скайлеб» а хIанзалца кийчъгьяц искусственни гравитаци а йолаш масса оагIорахьара эксперименташ яра.

Цу тайппара, кхыметтел бIаь тоннага кхаччалца а нийса хIанз укх сахьата белгалдулургдац марсиански экспедиционни комплекса дозал. ХIаьта, долче, носитель е космосе кемаш вIашагIдехка пех хьаяра бокъонца эшараш хьалха а доахалургдац. Цхьабакъда цунца а дерригa чакхдалац. ХIанз укх сахьата къоастам болаш яц Марсах шийх, цун тIехен тIарчен атмосферерчен хьалех йола сведенеш. ХIаьта цу характеристикаша Iалальмате чIоагIа влияни е тарлу чуховча блока проектни параметраштa. Шеко йоаццаш, чIоагIа доглоахийла хулийт «Марс-3», «Марс-6» яха автоматически станцеш кIаьдда Iоховшае вIаштIехьдаларо, цхьабакъда, Iалальмате дукха болх бе беза керда даннеш вIашагIтохара, лехкача кема дезагIа долча (массехк иттазза) IохувшачагIеттача лагIашта царех пайда эцара. Цу тайпара даннеш вIашагIтохалургьяц пилот тIавоацача средствашца Марса тохкамаш дара шерра программа чакх а яьккха мара. ХIаьта алхха «Марс» е «Викинг» яхача станцеех кхоачамхургболаш дац гIулакх, кхы а чоалханегIа йола аппараташ эшаргья, масала, марсоходаш. ДагадоххaргIа аьлча, цу тайпарча аппараташа новкъостал дергда космонавташа Марса тIа ха яккхара пайданегIа йола программа оттае, хIаьта из ца дой лоадама пайда лургбац нах тIа а болаш эггара хьалха яхийта марсиански экспедице.

Цунах хьахул вывод: нах тIа а болаш Марса тIа гIоргйола комплекс цIенхаштта хьае йолае хьаштдац цкъа-дале, лехкаш йоацача средствай новкъосталца Марсах йола шортта информаци Iоаяьчул а шоалагIа - дале, Лаьттанна гонахьа кхестача база тIа — станце тIа дуккхача шерашка ха яккхарах тоъал дог тешадеш йола даннеш хьакхаьчачул а тIехьагIа мара. Лоацца аьлча, цу тайпара балхаш дIадоладе мегаргдар цхьан хана—кховзткъе иттлагIа шераш чаккхдоалаш. ДIахо, цхьа итт шу эшаргда кемеи лаьттанна гонахьарча орбита тIа из кхоачадергдолаш йола средстваши дагалацара, хьаяра, лаьттан тIа тахкара, иштта кхы дIахо. Иштта эггара нийсагIа хила тарлуш йола ха я — дезткъе иттлагIа шераш.

Мадарра аьлча, Iилма - технически прогрессага сихъюлургйий саго йIаьххача хана космосе ха а яьккха, безам бале а беце а кхаь шера гIетта» а дийнна опыт Iоаяр: автоматашца Марса тохкамаш дара программа кхоачашъяр, е керда техника лаьттан тIа шаьръяр санна йола, сихъюлуш йоаца процессаш? Халахете а, укхаза из бакъдеш жоп доладургдац. ХIаьта проблема юкъмоттигера дешаш-м уж ма дий. Къаьстта а лаьттан тIеп сигала гIолла лелаши тохкамаш дар.

Ер да хаттар: Марса тIа духхьашхa хьош болча наькъа дахара сел сихдала хьашт дий? Экономика позицешкара лаьрхIача, белгтала, хьашт дац! Вай тIехьагIа цига ме кхоач, дарегIа хургья вайна из ерригa мероприяти. Техника позицешкара лаьрхIача а — хьашт дац: тIехьа - тIайоагIача хана толашагIа йола двигательни установкаш а бIарча носителаш а гучаяргхиларга догдака йиш я. ГаргагIара космоси Бутти караберзабаро космонавтикана хиланза яргйоаца, саг йIаьххача хана космосе хиларен болх барен опыт Iоаергья цу хачале. Iилмага диллача а иштта шеко йолаш да Марса тIа яхийтача эггара хьалхарча экспедице автоматаша яхьачул боарам боаццаш маьхегIа йола информаци яхьарг хилар. Дицле хьашт дац, тIехьагIа хургйола дезткъалагIча шерашкара марсиански автоматически комплексаш, шеко йоаццаш, тохкамаш дара полномочеш шерагIа йолаш хургхилар.

Цу тайппара, геттара пайдана да, лехкача кемаца Марса тIа дахара проблема, из цIенхаштта къоастае вай доладалалехьа, бокъонца «кхаьча» ялар.

Александр СЕРОВ,
АПН Iилман комментатор.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 18 апрель, 1974 шу.

КХОАЧАМБОАЦАРАШЦА КЪОВСАМ А ЛОАТТАБЕШ

Тха колхоса доалахьарча ворхI эзар гектарах 4,5 эзар гектар лаьттаiл оахаш да. Дуккхача шерашка хьалха латтача боахамий мугIаре йолаш хинна колхоз тIеххьарча шерашка экономически тIехьаюсарех хиннай. Къьстта чIоагIа зе хулаш чакхдаьккхар боахамо соаххара шу. ПланагIа яккха лаьрхIа дукха юрта боахама продукци ца йоаккхаш йисар, кIезига хилар товарни продукци а. Масала, йоккха юкъ елар деррига чуйиацчен паччахьалкхенга дехкачен баьцадаарашта юкъе. Е йоагIаш яр февраль бетта отчетни собрание «мичахьа дахад баьцадаараш» яхаш колхоза правленена колхозхошка яь критика. ХIара кхоабача Iаттагара шура яккхара, хьайбашта дулх тIакхетийтара планаш а кхоачашъяиза йисар.

Хьайбай продукце центнерага дIадахар планагIа лаьрхIачул дукхагIа хилар, шурийга дIадахар 7 сом, хьайбай дулх тIакхетарга — 148 сом, коатIарча оалхазарий дулхага — 272, цхьа эзар фуъ гулдарга — 12 сом. ХIанад из иштa?

Керттера дарех бахьан да продукце единицага доакъар дукха дIадахийтар. Иштта, хьайбашта цхьа центнер дулх тIакхетийтарга планагIа йоагIачул кхоэза дукхагIа дIагIачул кхоэза дукхагIа дIахийтар доакъара единицаш, коа тIарча оалхазарий дулха центнерага — 2,6-эза, шурий центнер яккхарга — 2-эза совгIа, фуаш гулдарга — 1,5-эза дукхагIа. Лоаца аьлча, доакъара кхом ца бар, из лора ца а деш лечкъадайтар, дуадаьр а дIакххахьийтар а дуадаьд яхаш дIаяз а деш тIера дIадоахаш хилар дар.

Цамогаш хинна дайнад яхаш харцахьа акташ а уттаеш итташ хьайбаш, эзараш котамаш къайлакххихьай. Из бахьан долаш доккха зе даьд колхоза. Цу гIулакха боагIаш бола тIахьожам лоаттабаьбац колхоза правлене, ревизионни комиссе, уж кхоачамбоацараш тIагIерттa гуча а доахаш доагIачоа тaIазар дайтадац.

Партийни комитет бехказъяккха гIертац со, бакъда цун заседанешка ца дувцаш, бехке волчоа озабезам боацаш доагIаш дола таIазар а деш гучадаьнна цхьаккха кхоачамбоацар теркал ца деш дитадац партийни комитето.

ЙоагIача бесса яцар къахьегама дисциплина, телхайора машинс-тракторни парка эксплуатаци яра бокъонащ, техника бахьан доаццаш сеца лоаттайора, зехьа дукха йоайора балха ха, цкъаза балха ара ца бувлаш а бусар цхьабола колхозхой. Цу хьалашка юкъара рузкъа лочкъаде гIертарашта паргIато хулар. Царех хилар ялх тонн совгIа гидуаргаш лочкъадеча хана гучаваьнна, из бахьан долаш партера а дIаваьккха суд яь вола колхоза керттера агроном Тряпачко И. Ф.

Колхоза бухгалтерски учета отчетности кегаяь, харцахьйоахаш лелаяьй, кхьеттел мухьаш дIа-юхэ кхахьара план а 40 процент мара кхоачашъяьяц. Цу дерриганеша халача финансови хьала тIа кхоачаяьй колхоз, сихха дIадала дезаш хIанз тIалатта паччахьалкхен декхар а миллион сомал тIехдоалаш да.

Долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара, колхоз рентабельни наькъ тIа яккхара тIадерзадаьд хIанз деррига низаш колхоза, парткомо, кердача правлене, ерригача коллективо. Цу даькъе карагIдаьннараша тешал ду хьалхашка латта декхараш кхоачашде торонаш хилара.

Шурий-товарни ферма хIана лийнахьа паччахьалкхенга йоххка шура 1—1,2 тонн. соаххка укх хана хинначул дукхагIа я. ХIара кхоабача Iаттагара укх шера 2600 килограмм шура, соахка яьккхачул 200 килограмм дукхагIа, яккха дош деннад тха хьайбаш лeладераша, хIаьта хьалха латтача доярокаша М. Рыбалко, Н. Мельниковас, Г. Сильжинас 3500 — 4000 килограмм яккха а лаьрхIад.

Республика юрта боахама хьалха латтараша яздаь «Каmаьхала яйла шуи, ялат кхедераш» яха гуччахьара письмо хьал а лоацаш колхоза лаьтта леладераша лаьрхIад хIара гектара тIара 30 центнерал кIезигагIа доацаш ялат чуэца. Цу гIулакха дика лард а еллай колхозе. Ханнахьа аьха, 14 эзар тонн органически удобренеш яхка тоъдир деррига лаьтташ.

Укх шера цхьоалагIча квартале продукци йохкарах ах миллион сом гаргга пайда хилар, планагIа лаьрхIар 300 эзар сом болча.

Шура йохкара квартала план 15 марта кхоачашъяьй, хIаьта дени буси ферме йоаккха шура 4,5 тоннага а кхоач. Дулх доххкара план кхоачашъяьй 133 процент, юкъера лаьрхIача хIара бежана дени буси тIакхета дулх 800 граммага кхоач. Кхаба чуотталаьча хIара бежана дозал хIанзехьа кхо бIаьа эткъаьн килограммал тIехьдоал, хIаьта иштта кхоабаш чуотталаь 200 бежан да колхозе. Цо торо хулийтаргья дулх доххкара ах шера план ханал хьалха кхоачашъе.

Пачхаьалкхенга фуаш доххкара тIайийца декхараш — 1 миллиони 930 эзари фуъ — кхоачашдаьд 12 ди хьалха. ХIанз дени буси 25 эзар фуъ гулду ферме.

Пятилетка къоастамбеча шера КПСС ЦК партеген советски халкъаген даьча КхайкарaIо дIамадеххара чIоагIа хьинар айдаь къахьега болабеннаб колхозхой — хьуакъам лакхбе, хьайбай продукташ йоахилга алсамдаккха, колхоза экономика чIоагIъе лерхI цар. Цу гIулакха пайда ца эцаш йола ерригa торонаш гучайоахаш, къахьегама овсарле лакхъяра колхозхой низаш тIадерзадеш я колхоза партком, правлени, берригa специалисташ.

Производства управлене цехови структурей боахама чура расчети юкъейоадеш, бухгалтерски учета механизаци еш, диспетчерски служба вIашагIйоллаш а дукха болх бу колхозе. Продукцега дIадодар кIезигдара, боахама рентабельность айяра хетаь экономически конференци а я кийчъеш. Доакъошта чурен боахамашта юкъерен специализаци а яь дIахо йодача хана районерча фермашка, шурий комплексашка дIатела дикагIа долча фуъ дола шинараш кхоабаш хургья колхоз. ХIаьта цу тайпара специализаци комплексаш хьалъярга хьежжа леррагIа е а лерхI.

Цу перспективага хьежжа оахаш долча лаьттай структура хувцаргья, вIашагIйолла лерхI дика доакъара база. 600 гектар хьалъеш я культурни даьгIенаш. Деррига гIожа, моша доакъар, концентраташ Iалашъергья 5—6 эзар ремонтни шинараш кхаба а уж кхеде я кхоачам хилiaл.

Из деррига кхоачашдара колхозера зоотехнически ветеринарни болх эргабаьккха тоабе безилга а, кхаш леладара культура лакхъе эзилга а, хIаьта овсаре къахьегарца, беррига балхлой боагI-боагIача дIанийсбаь, хIаране ше декхарийла вар а деш болх барца мара хьалхашка латта декхараш кхоачашдулургдоацилга а дика кхетаду оаха.

Цудухьа къахьегамхошта юкъера политически болх тайп-тайпарча формаех бу, Ерригсоюзни социалистически яхье хьинаре дакъа лаца берригa колхозхой оарцагIбоах партийни, профсоюзни организацеша.

Ш. ФАРГИЕВ,
Сунженски районерча Кирова цIерагIча колхоза партийни комитета секретарь.

КХАШКАРА БАЛХАШ СИХДАЬЛД

Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза къахьегамхошта дика гIулакхаш карагIдийлар пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера. Совхоза 15910 сом пайда белл чакхдаьлар юртбоахама шу. Ялат даккхара план 141 процент кхоачашйир, хIара гектара тIара 37 центнер чуера, план 26 центнер йолча.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера ялат даккхара план 110 процент кхоачашйир.

Тха совхоза кхаш леладераша, механизатораша шоай деррига низаш тIадерзадаьд нийслагIча пятилетке деррригача доакъошкара хьоккамаш 120—130 процент лакхдара.

Из декхар кхоачашдара соахке а шерра къовсам боаржабир тха кхаш леладераша укх шера хьуэкъама лард йоллаш. Дикача агротехнически хана 1400 гектара тIа гурахьа дув ялат дIадийра оаха. Цу дерригача лаьтта гурахьей бIаьстии эшшача боарамагIа подкормка яьй. ХIаьта хьажкIаш хургйолча лаьтта 4099 тонн кхо диллад.

Iай механизатораш кийчбир оаха. Массаволча механизатора дIайовзийтай КПСС декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеш, КПСС Центральни Комитето партеген советски халкъаген даь Кхайкарал.

Укх шера хIара гектара тIара 28 центнер ялат, 40 центнер хьажкIаш, 250 центнер силосни масса яккха лерхI оаха.

Уж декхараш кхоачашдара шерра яхь яьржай звеношта, бригадашта, къаьст-къаьстача механизатораша юкъе.

Дика дIадоладаьд бIаьстан балхаш тха совхоза кхашка. Соахка зяба аьха хиннача 1165 гектара тIа тIоадал соцаеш махкаш даьхад. Ден нормаш дуккха тIеххоачашъеш мачхаш даьхад механизатораша Ахмадов Ахьмада, Тимурзаев Iаьлас. 20 март тIакхоачаш 1280 гектара тIа дIайийна яьлар бIаьстан юхье дIаюв культураш.

Нохч-ГIалгIайчен хьалха латтараша республика кхаш леладерашка яздаьча гуччахьарча письмока жоп луш дика чакхдаха лерхI тха механизатораша бIаьстан балхаш. ХIанз тха кхаш леладераш хьажкIаш дIае кийчо еш ба. ХьажкIаш дIае лаьрхIача 870 гектар зяба шозза обработка яьй. ПланагIа лийрхIачул 100 гектар дукхагIа дIаюрвгья укх шера члатийна лаьрхIа хьажкIаш. ХIара гектара хьувкъам лакхбара «Одесская-10», «ВИР-42», «Днепровская-90Т» яхача фух хьажкIаш дIаюрвгья оаха укх шера. Уж моллагIча Iалама хьалашка я дика хьувкъ тха совхозе.

Совхоза механизатораша социалистически декхараш тIайийцад ЦхьоалагIа май тIакхоачаш хьажкIаш дIайийна яха. Из тха совхоза хьалашка дикагIа йола ха я.

ХьажкIаш дIаювшше а гранулированни удобренеш товсаргья оаха.

БIаьстан культураш дIаювча механизаторий къахьегамцара безам совбаккхара моральни материальни стимулировани елга юкъедоаладаьд.

А. КУЮМДЖИЕВ,
Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза керттера агроном, РСФСР заслуженни агроном.

ЙОАГIАШ ЕННАЙ ОРДЕН

Культиваци еш а ваьлла бийсан мара Лакха-Варанда цIакхачанзар Советски района «Новая жизнь» колхоза механизатор Расаев Iали.

ХIама а кхаьлла газет дешаш вагIаш цунна бIаргадайра нийслагIча пятилетка хоадамбеча шера толамаш доахаш къахьийгача дикагIболча юртбоахама болхлошта орденаши медалаши ялрах дола СССР Лакххехьарча Совета Президиума Указ. Паччахьалкхен совгIат — «Знак Почета» орден еннараща юкъе корайир ший тайпан цIи.

ДоагIаш деннадий хьогI сона из деза совгIат, аьнна цкъарчоа шекаьлар из. ТIанкха дагабехар ше хьабела къахьегама някъ.

1955 шера Целиноградски областа Атбасарски районе механизаторий курсаш чакх а яьха пхе шера эрий ухка лаьтташ карадерзадеча болх бир Iале. Дика къахьегарах 1957 шера «Эрий даьда лаьттaш карадерзадарах» медаль елар цунна. Цул тIехьагIа а дика болх барах дуккхаза грамоташ, мах бола совгIаташ тийннад Расаевна.

Ер дийттлагIа шу да «Новая жизнь» колхозе цо болх бу.

1973 шера ялати кхийола культураши хьувкъаяра шерра социалистически яхь яьржар «Новая жизнь» колхоза механизаторашта юкъе. Цунна юкъе дакъа лаьцар Iале. Цудухьа толам а баьккхар. ХIара гектара тIара юкъерa лаьрхIача 20 центнер гаргга кIа чудера. Лоамаи хьалашка из кIеэзига дац.

КIа чуийцачул тIехьагIа кхай тIа диса ча дIа а даьккха из аьха доакъара лаьрхIа аьхки шозлагIа юв культураш дIайийра Расаева.

ТIакхьчар нийслагIча пятилетка диъалагIча, къоастамбеча шера чуэцаргдолча ялата лард йолла еза ха. Аьхачул тIехьагIа макха баькка, культиваци яь фуца цхьана минеральни удобрени тоосаш дIадийра 100 гектара тIа гурахьа дув кIа. Уж деррига балхаш дикагIйолча агротехнически хана чакхдабхар Iале.

СалаIа йиш йолаш хилац механизатор Iай а. Хоттала, лайла гIолла Лакха-Варандара 15—16 километр гаьна хьуна юкъе уллача Сураты яхача ферме латтача доахана доакъар дIатIакххухь цо.

БIаьсти яьлча хьалхарчарца кхашка арабаьннарех ва Расаев. Гурахьа дийначa кIина подкормка а яь, бIаьсти юв культураш дIае лаьтта кийчдир. Цул тIехьагIа доакъара лаьрхIа бIаьстан юххье юв культураш дIаювш хилар. ХIаьта хIанз кIа дIадийнача кхай тIа оасара баьцашта духьала гербицидашца обработка еш ва из.

— Шийга де аьнар нийсеи, ший ханнахьеи, дикеи кхоачашду цо. Дика хьож ший тракторага. Нахаца Iимерза вахаш а тарлуш а ва. Цудухьа сий ду цун колхозхоша. Лоаца аьлча йоагIаш еннай Расаев Iалена «Знак Почета» орден,— йоах тракторни бригада бригадира Амаев Пахрудис.

З. ХУТАЕВ.

Укх деношка кепайоазон тIа арадаьннача КПСС ЦК майски ТIахьехамаша Ачхой - Мартана района «Орджоникидзевский» совхоза къахьегамхой хьинар айдаьд. Кхаш леладераша дош деннад пятилетка диъалагIча, къоастамбеча шера паччахьалкхенга соахкарчул дуккха дукхагIа сом, баьцадараш, ялат, хьайбай продукци йохка. ХIаьта ховш ма дий, хургболча хьувкъама лард бIаьстан юххье йоллилга. Цудухьа дийнахь а бийсан а хьалац совхоза кхашкара балхаш. БIаьстан юххье юв юртбоахама культураш дIаювш, сома бешамашта гIулакх деш ба совхоза болхлой.

Боахама бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаю Товбулатов Ахьъяд керте латтача № 1 йолча бригада кхаши сомий бешамаши лелаераша. Укх шера планагIа 280 гектара тIа горох, 115 гектара тIа — помидораш, 24 гектара тIа—нарсаш, 30 гектара тIа — хох, 55 гектара тIа — кабачкаш, иштта кхыдола баьцадaараш дIаде дезаш я бригада. Уж дIаюврголча кхай тIа ханнахьа органически а минеральни а удобренеш тайсар кхаш леладераша, уж бокъонца бIаьстан балхаш дIадоладе мара ца дезаш кийчдир.

ХIанз горох дIайийна а баьнна хох, помидораш ювш, сомий бешамашта молхаш тоxаш ба кхаш леладераш. Бригада коллективана юкъе къаьстта дика къахьегарца белгалваьннав тракторист Умаров Iаьла. Норма 9 гектар йолча цо хIара сменагIа 12—15 гектар фу дIадув.

Совхоза партийни профсоюзни организацеша бIаьстан балхаш дIадоладалале белгалйир дика къахьегаш бола нах моральни материальни хоастабара формаш, механизаторашта лерттIа салаIара а царна кхача кийчбара а эшаш дола хьалаш. Цу гIулакхо балхацара къахьегамхой хьинар совдаьккхад. ХIанз совхоза центральни усадьбе хьалха латтарий сийна байракх айю, уж мах болча совгIаташца белгалбоах.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир Товбулатов Ахьъяди тракторист Умаров Iаьлеи, совхоза керттера агроном Мукаев Шамсудин.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬЙНАР АЙДАЬ

Терски дукъа къилбаседехьарча оагIорахьа латт Грозненски района ЦхьоалагIча мая цIерагIча колхоза воккхагIволча жа Iуи Абдулкадыров Салима жа. Юрта гаьна, лоамашка уллача цу кошаре делкъийга почта ера. Цунца дар 1 Мая КПСС ЦК ТIахьехамаш тIадола газета.

Малх болча оагIорахьа а баьнна кирпишках деттача цIенна тIехьашка латтар жа Iуй, цар гIончийи, сакманщикаши. Хьайбашта жий лоаттадеча шофера Земцов Петр Сергеевича газета хьадоаржадир.

— Укх тIа 1 Мая КПСС ЦК ТIахьехамаш да, — йоах шофера.

— Жи, Iодешал Петр Сергеевич, оаха а ладувгIаргдар цу тIа дувцачунга,—аьлар Абдулкадыров Селима.

Агитатора Земцова ТIахьехамаш деш, царех цхьанне тIа йоах, — «Колхозхой, совхозий болхлой! Дика доал деш пайда эца лаьттах, техниках, къахьегамен материальни ресурсех! ДукхагIа яха юрта боахама культураш, хьайбай продукташ, лакхъе къахьегама овсарле, кIезигде продукци яккхарга дIадодарI»

— Из деррига вайна доагIаш да, — йоах воккхагIволча жа Iуно. — Дика Iаьгархьад вай жерч. ХIанз цаI дIа ца къастийташ Iоахарий хьалкхеде деза. ТIайийцача социалистически декхарех хIара 100 жийна тIехьара 110 Iаьхар кхебе безаш да вай. ХIаьта хIанз бахкача 541 жийна тIехьа 761 Iаьхар ба, царех цаI дIа ца къастийташ хьадоагIа.

Цу бригада коллективо дош деннад хIара устагIанна тIера 4,5 килограмм тха дэккха, планагIа 4 килограмм йолча.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ХЬАЛХXЕ А ДЕНЗ

Укх шера 20-ча апреле хулача коммунистически субботника дика кийчо яьй Сунженски района къахьегамхоша. ХьалхагIе а цIеньяь кийчъяьй районера паркаш, предприятеш, кхыйола общественни моттигаш. Карабулакски химически реагентий завода коа, иштта цунна гонахьа 400 га дIаегIай болхлоша балха ха чакхъяьнначул тIехьагIа. Инженера Поляков Николая кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригадас ВЛКСМ XVII съезда къахьегама совгIат а кийчдеш укх шера хьалхарча 4 бетта план 22-ча апреле кхоачашъе лерхI.

«Сунжанефть» НГДУ комсомольцаша керда гаьнаш дIа а йогIаш къонъе лаьрхIад шоай стадион. Денгара денга дукхагIа хул цига дIайогIа гаьнаш. Укх шера апреле XIX партсъезда цIерагIча колхозерча граждански тIема турпалий памятника юхе ленински комсомола мугIарашка дIаийцар кагирхой. Цул тIехьагIа памятника гонахьа дIаегIар Iажий гаьнаш.

Ерригсоюзни коммунистически субботникагIа Орджоникидзевски станицерча школай комсомольцаша Дьякова цIерагIча районни стадионе демел деза балхаш чакхдоахаргда.

А. СИНЧИНОВ,
ВЛКСМ Сунженски райкома секретарь.

ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

Къаьстта дика кийчбеннаб коммунистически субботника Грозненски «Трансмаш» завода болхлой. Завода коа бIарг тIаоттаргболчча хьалтеха доакх хьинар айдаь къахьегара болхлой тIахьехаш дола лозунгаши плакаташи. ЦаI санна массава а балха арабовла дош деннад заводерча наха.

20-ча апреле завода болхлоша арахецаргья ткъо тракторни прицеп, 17 эзар сома махьа товарни продукци.

Цу дийнахьа къахьегама вахте латташ боацача болхлоша, иштта инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха керда дIайогIаргья 500 га, эзар кIотарг, гонахьара ахка а оахкаш кIир тохаргья дуккхача гаьнашта, цаI-ах километр дIоахал дола тIо някъ кийчбергба, 9 эзар квадратни метр хула предприяте коа, гонахьара моттигаш цIенъеш лоотам бергба. Хьагул а даь дIадургда 10 тонн тиша аьшк.

Б. КОСТОЕВ.

ЧИТИНСКИ ОБЛАСТЬ. Укх шера 406 километр машиннаькъа электрификаци ергья Забайкальски магистрале.

Пятилетка диъалагIа шу чакхдоалаш эгтара хьалхара электропоездаш йолалургья участке гIолла.

СУРТА ТIА: машиниккъ вIашагIболлара балхаш деш латт.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт.

ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

ЛОАРХIАМЕ ДЕНОШ

Дика чакхдаьккхар пятилетка хоадамбу шу тха совхоза кхаш леладераша. 8185 гектарах хIаранце тIера 20,7 центнер ялат чудера план 18,4 центнер хиннача. Цу гIулакхо торо хилийтар паччахьалкхенга ялат доххкара план дукха тIеххоачашъе. Иштта, планагIа 5400 тонн доххка дезаш хиннача 8000 тонн ялат дехкар. Дика хьувкъайир совхоза кхаш леладераша шекара свекла а. План 180 центнер хиннача хIара гектара тIара 235 центнер чу а ийца, планагIа 1500 тонн йохка езаш хиннача 5096 тонн ехкар.

Укх шера кхы а дикагIа толамаш дахара гурахьа денз лард еллар совхоза кхаш леладераша.

Гурахьа юв культураш дIае хьакъоастадаьча лаьтта 5—12 сантиметр кIоарга лущени йир. Цул тIехьагIа хIара гектара тIа 1,5—2 центнер кхоачийташ суперфосфата удобрени а йилла аьхар из.

ДикагIйолча агротехнически ханашка дIайийра ерригa а гурахьа юв культураш. «Кавказ», «Аврора», «Безостая-1» яхача сортех да дIадийна кIа. Из къаьстта дика хьувкъ тха районе.

Гурахьа йIаьххача хана йоккъал лаьттандаь кIинеи мукхеи хIара гектара тIа 1,5 центнер а кхоачийташ аммиачни селитраца подкормка йир совхоза механизатораша. Хьийга къа зехьа дайнадац. Дикеи низ болаши тIаяьнна дегIайоагIаш я гурахьа йийна культураш.

Дика кийчбелар боахама механизатораш бIаьсти юв культураш дIае а. Iай органически удобренешца лаьтта хьаьндеш яр лаьрххIа вIашагIъелла отряд. Кхашка вIайихьар 14 эзар тонн из удобрени. Ханнахьеи дикеи тоаяь яьккхар совхоза юртбоахама техника. Цу гIулакхо торо хилийтар бIаьстан кхашкара балхаш 16 март тIакхоачаш дIадоладе. Кхо ди мара эшанзар механизатораштa 4 эзар гектара тIа Iайна тIоадал дIакъовла. БархI-нийс дийнахьа баьлар дIадахача шера гурахьа аханза диса лаьтта аьха.

ВорхI тракторно-кхаш леладу бригада я совхозе. Шерра социалистически яхь а йоаржаяь хIанзле бIаь гектара тIа горох, бIаь итт гектара тIа кенаца цхьана горох, доакъара лаьрхIа кхо бIаь гектара тIа кен дIабийнаб боахаме. ХIанз шекара свекла дIаювш латт. Цунца цхьана ганараш, ялатни силосан лаьрхIа хьажкIаш дIае лаьтта кийчдеш ба механизатораш. Ганараш 1645 гектара тIа дIадуврга, хIаьта хьажкIаш — 3000 гектара тIа.

Макха боаккхаш, культиваци еш, бIаьсти юв культураш дIаювш къаьстта дика къахьег механизатораша: Белхароев Хьажбикара, Гандалоев Арцхала, Келигов Махьмада, Булгучев Юсапа, Кригов Султана, Фаргиев Махьмада, Фаргиез Махьмула, Кертоев Мусас, иштта кхычар.

Кхай тIарча хIара стана цIеча уголоке массе хана керда газеташ, журналаш хул, шахматаш, шашкаш, кхыдола ловзараш да.

Белгалдаьд механизаторий балхацара моральни материальни безам совбаккхара дезараш.

Макха боаккхаш, культиваци еш, оахам деш, юртбоахама культураш дIаювш пхе дийнахьа балха норма 120—150 процент кхоачашъяьча механизатора 10 сом, 150 процентал совгIа кхоачашъяьчоа 15 сом ахчан преми лу. Социалистически яхье хьалхле яьккхача механизатора карара кара тела цIе вымпел лу.

Укх шера план 18 центнер йолча хIара гектара тIара 25 центнер кIа, планал совгIа пхи-пхи центнер хьажкIаш, кхыйола культураш чуя социалистически декхар тIаийцад совхоза кхаш леладераша. Уж кхоачашдара деррига хьинар, низ оарцагIбаьккха къахьегаш ба уж хIанз.

Ю. ДЗАПТОВ,
Малгобекски района «Ингушский» совхоза агроном.

КЕРДА ТЕХНИКА— УЗБЕКИСТАНА

УЗБЕКСКИ ИНГАЛИ

Iалаьчате йоккха гIишло а хинна дIаэттай Ташкентски ингале хIамаш ю завод — Средни Азе фаянсо-ингале промышленноста дуxьашхаръяр. Цун территоре тIа урагIъяхай кердача йиъ цеха корпусаш. Уж хьалъю ленинградски специалисташа оттаяьча реконструкце проектагIа.

Предприяти технически кийчъю СЭВ-а членаш долча мехкаша дакъа а лоацаш. Завода кепаш чулаттача производствана керттера комплекс ЧССР-о тел, пийшкашта — ГДР-о. Ташкента конденсатори установкаш кхухьийт Польшо, хIаьта электрокараш — Болгаре. 1975 шу чакхдоалаш яь яккха лаьрхIа реконструкци чакхъяьлча нийс миллионагара ткъаь цхьайтта миллионага кхаччалца дукхагIа арахецаргья предприяте ингале хIамаш.

ХIанзле а дIаоттаяь яьнай эгтара хьалхара шарови ялх хьайра. Из оборудовани хьаяьй ГДР-ерча «Тюрингия» яхача фирмо. Дунен тIа дикагIйолча образецашка хьежжа хьаяь керда техника завода специалисташа чIоагIа могаеш я.

Чехословакерен ГДР-ерен енача технологически оборудованеца кийчъяьй иштта Самарканде болх бе йолаеннача. Узбекистане йоккхагIйолча ингале хIамаш еча завода цехаш а. СЭВ-а членаш долча мехкаша дакъа а лоацаш оборудованеца кийчъергья 1974 шера узбекски городе Кувасае хьалъе йолаергйола ингале хIамаш ю завод а.

Кхы тIа а мощносташ болх бе йолаялийтаро Узбекистанага йиш хулийтаргья ингале пхьегIаь пхеззен ахаззен, шера 88 миллионага дIакхоачаш дукхагIа хьае.

ШОЗЛАГIА ХЬАХИННА КОМБИНАТ

Юхьмарех хьекха гаташ ду кIада арахеца йолаеннай Ташкентски текстильни комбинат. Из продукци хьаю оборудовани яйтай «Малимо» яхача фирмо (ГДР).

Тай дувзаш йовлакхаш а де дуxхьашха йолаеннай предприяти Балха овсарле лакха хиларца белгалйоалаш йола «Малимо» яхача фирма техника вай текстильщикаша «тIехдика» мах баь тIайийцай. Масала, тай ца дувзаш кIадаш деча ткацки станока тIа сахьата боамбех 90 сантиметр шера пхи метр кIада дулуогда, хIаьта тай доIаш-дувзаш кIадаш деча «Малимо» яхача фирма машино цу юкъа 160 сантиметр шера бIаь метр гаргга кIада хьадергда.

Ташкентски комбинато шера 200 миллион метрга кхаччалца кIадаш арахец. Шовзткъа шу хьалхагIа болх бе йолаялийта из хIанз шозлагIа хьахулаш я. 1975 шу чакхдаллалца йолча хана кхо эзар совгIа керда оборудовани оттае лаьрхIад цун цехашка.

Из предприяти технически кийчъеча вай мехка заводашта нийсса дакъа лоац ГДР, Польша, Чехословаке фирмаша. Цар Узбекистане кхухьийт основомотальни, печатни, ленто-соединительни, красильно-роликови машинаши кхыйола техникеи. «Инвеста» яхача фирмо арахийца тай тIалуста автоматаш оттаяро дикка лакхъяьй тай тIалустачара къахьегама овсарле. Кердача оборудоване ерригa керттера процессаш бокъонца автоматизаци яь я. «Текстима» яхача фирма (ГДР) чачакх йоахача машинаша йиш хилийтай чачакх йоаха тIехдика лента арахеца. Цу ах фабрикатах доаккхача корхах пайда эц «Экстра» яхача маркаx дола тIехдика таьш хьадара.

Технически кийчъяро комбинатага йиш хулийтаргья 1975 шу чакхдоалаш арахеца кIадаш 20 процент совгIа алсамдаха а хIаьта болхлой цхьа эзари ах эзари кIезигбе а.

ГДР-ерен ПОЛЬШЕРЕИ АВТОМАТАШ

Цхьан минута килограмм конфеташта каьхаташ тIахьоарчаде кхув Узбекистане къаьнагIйолча кондитерски предприяте — «Уртак» яхача ташкентски фабрика — карамельни цехе оттаьча «Нагема» яхача фирма (ГДР) автоматий. Карамела каьхаташ тIахьерчадеча процессага къахьегама овсарле цкъаш ахаззен лакхъяьй вежараша болча мехкара яйтача автоматаша. Уж дIаоттаярца керттерча даькъе чакхъяьннай СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планагIа предприятена е лаьрхIа хинна технически реконструкци. ХIанзарча поточни линешца, машинашца, автоматашца фабрика кийчъе узбекски ССР-а новкъостал даьд СЭВ-а членаш долча мехкаша: ГДР-он Польшои.

1973 шера 19.000 тонн кондитерски изделеш хьаяьй фабрико — планагIа лаьрхIа хиннача цкъаи ахаззен хIана яьнц аьнна дукхагIа. Производство технически кхы тIа а кийчъяр бахьан долаш продукце ассортимент шеръеннай.

— Баркал оал оаха ГДР-ерчен ПНР-ерчен тхоай доттагIашта, — аьлар тхога фабрика керттерча инженера Дергачева Любас. — Цу мехкашкара тхога кхаьча аппаратура хIанзарча технологе дIадехараша маяххара а къахьегама овсарлеи арахецача продукце дикали наьха сайна лакхъе йиш хулийташ а я.

«РФТ» ФИРМА МАРКА ТIАЛАТТАШ

Ташкента телефонни сета йоккхал бIаь эзар номерал тIехъяьннай. Городе болх бе йолаеннай ворхI эзар абонента гIулакх де лаьрхIа йола керда автоматически телефонни станци. Цу АТС-е оттаяь оборудовани «РФТ» яхача фирмо (ГДР) яйтай. Цун марка дика йовз Узбекистана столицерча связисташта. Ташкента телефонни сета кхоалагIа дакъа немецки доттагIаша кийчъяьча технико гIулакх деш да. «РФТ» яхача фирма инициалаш латт ташкентций квартиращка оттаяьча итташ эзараш телефонни аппараташ тIа а.

— Немецки доттагIаша, — аьлар Узбекски ССР бувзама Министерства технически отдела начальника Лебедева Аллас, — хIанз а кхухьит Ташкенте комплектни АТС-аш. Цу тайпарча станцеех цаI — нийс эзар номер йолаш — вIашагIйоллаш латт города юкъе. Укх шера болх бе йолаялийта лаьрхIад шиъ кхы а.

Кхы а кхаь кердача автоматически телефонни станцеца оборудовани кхоачаргйолаш я. Цар гIулакх дергда ткъо эзар абонента. «РФТ» яхача фирмаца гIулакхаш леладаро йиш хулийтаргья пятилетка чакхйоалаш Ташкента телефонни сеть цкъаи ахаззен совгIа шеръе.

Вячеслав ШЕВЦОВ.
Ташкент.

(АПН).

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI., 18 апрель, 1974 шу.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЦХЬАНА ЛЕЛАДЕЧА ГІУЛАКХЕХ ДАЬННА БЕРКАТ

ТІехлакха напряженеш хилийтар духьа геттара чоалхаче тохкамий установкаш хьаяра укх массехк шера цхьана болх беш хиннаб Советски Союзен Германски Демократически Республикан специалисташ. Из болх барах ГДР правительства къаман преми еннай Іилман болхлойи инженерийи группана. Лауреаташта юкъе — СССР Іилмай Академе член-корреспондент, Ленинградски политехнически института профессор Михаил Костенко. АПН корреспондента Шевченко Лияс Іилмахочунгара, электрически системайи лакхача напряжене техникан лабораторе кулгалхоех цхьаннегара цийхар шии мехка специалисташа цхьана леладеча гІулакхех дувцилга.

Лакхеи тІехлакхеи напряженеш йолча хана электрически энерги геттара гаьна дІаахийтара гІулакха ду тохкамаш — СЭВ-а членаш долча мехкий комплексни программа тІа чІоагІа уйла тІа а яхийта къоастае оттаяьча лоархІамегІарча проблемаех цаI.

Электростанцей сеть хадданза шерлу социалистически содружества дерригача мехкашка. Вай мехка «электрически тоатолий» дерригга дІоахал хІанзле а 450.000 километрга дІакхаьчад. Укх гарггарча итт шера из цифра шозза йоккхагІа хургья. Нагахьа санна кердача электростанцей низ тІатІа боккхагІа хулаш хилар теркалдича, кхетадеш да, цу «электрически тоатолашка» гІолла низ дукхагІа чакхбувлийтаран лоадама ца йойташ энерги геттара гаьнарча потребителашка дІакхоачаярам социалистически мехкий специалисташ сагота хІанаб.

Уж дешаш къестаду дукхкача промышленни фирмашеи Іилма-тохкама институташеи. ТІехлакха напряженеш караерзаеш латт: хьалъе лерхІ 1200 киловольт йолча переменни токеи 1500 киловольт йолча постоянни токеи электропередачай линеш (ЛЭП), хьае кийчъеш я шоай тайпара электротехнически агрегаташ. ТІаккха эксплуатаци еча хана хургдолчарна тарарча хьалашка мишта тохкаргья керда оборудовани? Юххьанца деиз гуш дар, цу тайпара тохкамаш дара цу гІулакха лаьрхІача низ болча установкай бІарчча комплекс эшилга. Иштта белгалъяьлар Ленинградеи Дрезденеи Іилмахойи инженераши цхьан истола гонахьа Іоховшабаь йола цхьана тохкамаш дара тема. Калинина цІерагІйола Ленинградски политехнически институти Дрезденски политехнически университети. Нева тІарча городера промышленни предприятеш а Эльбера «ГИР» яха чавод а — цу эксперимента юкъарчал доацаш йола доакъашхой а хиьна дІаэттай.

Эггара хьалха оаха пайда ийцар тхоай институте Іоаяьча йІаьхийча опытах. Нева тІарча городе хьахулаши дегІаухаши дар Россена электрификаци яра ленински план кхоачашъяра новкъостал деш хинна Іилма керда доакъош. Ший хана укхаза хьаяьар мехка эггара хьалхара лакхача напряженей техника лаборатори. ХІанз оаха цу лабораторе кийчъю эггара лакхагІча классех йолча напряженей электропередачай линей изоляционни конструкцеш, оаха къестаю линей, подстанцей, электрически машиний напряжени тІехъяьлареи ди къовкъарах лораяреи проблема. Циггача хьаяьй вай мехка электрически сеташка оттаьйи реальни, эксплуатационни хьалашка напряженеш тІехъяларах йолча информацена классификаци нийсагІа оттае йиш хулийташи йола, напряженеш тІехъялар хьагойта автоматически регистраш.

Цу дерригача хІамаша ленинградски Іилмахошта новкъостал даьл Дрезденерча коллегашца цхьана тохкамий йоккха программа толаме кхоачашъе. Политехнически института специалисташ дуккхазза а хиннаб ГДР-е, хІаьта Дрезденерча инженераша йІаьххача хана балхаш даьд вай лаборатореи, къаьстта а оборудовани нийсъечеи тохкамаш дечеи хана.

Из кердадараш цхьана лахар хинна па Іеш, хадданза Іомалулга а дар. Шин мехкарча коллегаша дакъа лаьцад Іилман конференцеша беча балха юкъе, докладаш яьй, технически информаци дІа-юха ийяьй.

ХІанз дикка эргаяьккха тоаяьй тха установка. Цун техническа характеристикаш дунен тІа эггара дикагІйолча стадарташта нийсса я. СЭВ-а членаш долча мехкашта керттерча даькъе цу тайпара агрегаташ лоаттаер хулаш йоагІа «ГИР» яха Дрезденски завод. Цу оборудоване низ кхоачаргба тІехь-тІайоагІача хана болх беш йолча ЛЭП-ашкарча агрегатий «ла» езаргйола еррига электрически воздействеш юха хьаувттае. Лакха вольташ йола кхоанара техника «экзамен луш я».

Ленинградера тохкамий полигон карара пятилетка чакхйоалаш болх бе йоллайлйта лерхI.

(АПН).

Укх бІаьстан деношка чуийна болх беш латт Евфратски плотина хьалйоттача. Хийща вІашагІйоллаш латт оборудовани, хьалъюзаш латт Аль-Асад яха искусственни водохранилище.

Советски Союзо новкъостал а деш хьалъеш латта Евфрата тІара гидроэнергетически комплекс САР экономикана боккха лоархІам болаш я.

СУРТА ТІА: хьалбеш латтача гІирса цхьан участке.

В. ОГОРОДНИКОВАЙ сурт. ТАСС фотохроника.

КЕРДА ХІАМИЛГ ЯККХАРА ТІАКХУВШ

Шоаш экспорте ухийтача мехкдаьттана доагІаш дола маьхаш оттадара тІехьа къовсам лоаттабеш ца тохан дунен тІара мехкцаьтта доаха мехкаш. Цу гІулакхо шоашта керда долча промышленноста даькъага — ядерни энерги яккхарга кІезиг-дукха шоай бІарг лакханза ялийтаи мехкдаьтта магнаташ. Иштта мехкдаьттах шоашбаьхкача тайпара шоай ма хулла цунах а пайда баккха гІерт уж.

Цу хьакъехьа дувц «Дейли уорлд» яхача американски газето кепатеха араяьккхача статья тІа. Цхьайолча даькъе лоацъяь из еша могаю Кердадарий кепайоазон агентства.

ХІанз шеко хиля ца езаш да, капиталистически мехкашкарча къахьегамхошта продукташ кІезигъяьи вахара боарам лохбаьи йола «Энергетически кризис» яхар йоккхийча мехкдаьтта монополей карагІа хинна гІулакх хиларах. Наха эшачун бала боацаш йолча дунен халкъашта юкъерча компанеша шоашта духхьал Іалаьмате доккхий пайдаш дар духьа шоай бе деллад из лоархІаме энергетически бедал йоахилга, цІенъелга, дІа-юха екъилга.

Цхьабакъда мехкдаьтта шоай доходаш алсамъяха гІертача монополешта юкъе хІанз яхь йолаенна алхха цаI мара йоаца продукт яц. ХІанз цар уйла тІаэзар тоъал керда, йоккхий потенциальни торонаш йолаш дола энерге тайпа да. Из я ядерни энерги. Укх тІеххьарча шерашка энергетически бедал дукхагІа эшаш хилари дегІаухача дуккхача мехкаша шоай мехкдаьтта ресурсашта национализаци яри бахьан долаш кхы а дукхагІа уйла тІаэзай цо шийна.

Ядерни бедала рынок Іалаьмате йоккха хиннай, 1972 шера 6 миллиард долларга дІа а кхоачаш. Укх гарггарча итт шера капиталистически мехкашка хьалъергья хІаране мах 250 миллион доллар а болаш йола бІаь совгІа атомни электростанци. Цу тайпарча доггдоахийла хулийтача перспективаша дукхха керда инвестицеш чулаьхкар промышленноста цу даькъа чу.

Энерге кердача тайпана эггара дукхагІа бесам тІабахаб укх тІеххьарча хана Іарбий мехкий правительстваша чакхдаьха гІулакхаш бахьан долаш дІахо шоай перспективаш телхача йоккхийча мехкдаьтта компанеи. ХьалхагІа, мехкдаьтта рынкера позицеш йоахача хана санна чІоагІа товсаенна, уранови руда даккхареи цІендаргареи ядерни энерги яккхареи атомни электростанцеш хьалъяреи кхачалца долча промышленноста кердача даькъера положени шоай караерзаеш йоахк хІанз уж монополеш. Тайп-тайпарча мехкий компанешта юкъе ира конкурентии къовсам лоаттабеча хьалашка лел из процесс.

Мехкдаьтта монополеш а лерхІача гІулакхашка духхьашха хоадамболлаш гола тоха йолаелар 60-гІа шераш чакхдоалаш. Цу хана чуйнна США-г уранови руда лаха йолаелар «Стандард ойл оф Нью-Джерси», «Галф ойл», «Керр-Макджи» яха компанеш, хІаьта массехк моттигера царна из кора а дир, къаьстта дукха Байомингера. ЛаьрххІа обогащенни руда лахара «Джерси нью клиер» аьнна цІи а тилла филиал йиллар «Стандард ойл» яхача компане. Мехкдаьтта а иштта электротехнически а компанеша американски правительствагара дІадийхар Теннесси, Кентукки, Огайо яхача штаташка обогащенни уран доаха паччахьалкхен доалахьара моттигаши гІирсаши частни доалде шоашка дІалулга.

1970 шера «Континентл ойл» яхача фирмо Канадагара дийхар Эллиот яхача Іама гонахьарча Іалаьмате дукха уран доаллача моттигех пайда эца шийна мукъа лулга. Европе «Ройял Датч шелл» яхача англо-голландски мехкдаьтта компане дакъа лаьцар центрифуге методаца урана обогащени яра оттаяь британо-голландско-малхбузенгерманско проект чакхйоаккхача. ХІаьта 1972 шера 35 процентни дакъа ийцар цо «Интерфьюэлагара», атомни энергетика даькъе Іилман тохкамаш деш йолча голландски фирмагара. Цу шерре а американски «Гетти ойл компане» ший доале ерзайир дукха ха йоацаш а тІехьа Австрале къилбаседене уранови руда доалла йІаьхий моттигаш гучаяьхача австралийски горнорудни компане акцеех 35 процент.

Цхьабакъда атомни промышленноста эггара кІоаргагІа чуяхай «Галф ойл». 1967 шера мехкдаьтта доалла моттигаш лохача дакъа лоацаш хилар из кхыча американски мехкдаьтта компанешца цхьана. Цу хача денз компане атомни реактораш хьалъярга дІадахийтад 250 миллион доллар, тІаккха кІезиг-кІезига лувцаш позицеш хьалувца йолаеннай из США-рча а иштта Европерча а ядерни рынке.

Энергетически кризис чІоагІъяларга хьежжа кІезиг-кІезига доахаш хьалхарча плане доах ядерни энерги планагІеи пайданагІча тайпареи яккхарах, дІа-юха екъарах а пайда эца оттаярах а дола дош. ТІа-тІа дукхагІа хулаш латт хІанз из лоархІаме дакъа частни предпринимателий бера дІадаккханза дарг ца хилар кхетадеш бола нах.

(«Дейли уорлд» — АПН).

КЪОАРЗА ГІУЛАКХАШ

Эггара сатийнагІа йола паччахьалкхе

Ватикан — 44 гектар мара дІа ца лоацаш йола паччахьалкхе. Цига баха нах — дукхагІбараш лакхера католически духовенство, 350 саг, царех 37 мара кхалсаг яц. Иштта Ватикане болх беш ба ватикански гражданаш боаца Римера укхаза хьаухаш бола 2500 хІана бан аьнна гІулакхера нах. Цу зІамигача паччахьалкхене бокъонца хьаддача бокъонегІа дІадодаш да вахар. Царех цхьа бокъо — даим лоаттаду полицейски сахьат. Моттигерча ханах 22 сахьати 30 минути яьлча Ватиканера аравала йиш яц къаьстта мукъа боацаш. Ватикан — дунен тІа эггара сатийнагІа йола паччахьалкхе. Цун улицашка гІолла лелаш нагахь саг ваш, Іамад ца хилча.

ГІаьле увзараш «тІакхув» Тхьамка увзара духьала шерра общественни кампани дІайолаеннай Польше. ХІанз массехк шу дІадаьннад дукхача предприятешка балха дІанийбераш дукхагІча даькъе гІаьле ца увзараш бола. Гучадаьнначох, цар ха кІезигагІа йоаю балха тІа перерываш яра, бrак кІезигагІа ю. Варшавски таксеш чу сигареташ летаяйтац. Дуккхача кафешка а иштта увзаргйоацаш социаьй гІаьле.

Саг яр - яхар Копенгагене дезду японцаша

ХІамилгага дог доахача «Джал» яхача авиакомпане наха тІа-тІа дукхагІа могаеш йола массехк рейс яьй Токиора Копенгагене саг яр-яхар цига дездергдолаш. ГІулакх миштад аьлча, Токио саг йоалаяр дездеш хилча, кхоачашъянза яргIаш хилла, кхоачашъянза бораш дукхха ритуалаш хиллара самолеташа Европе водаш боаххкхуча дукхагІа мах бода.

(ТАСС)

Лораде Іалам — сага рузкъа

БІАЬСТАНАРА ХУВЦАМАШ

Денош дІаьхденнад. ДукхагІа сийнлу сигале. Лаьтта кІаьда хьесташ дукхагІа хьеж малха зІанараш. БІаьстана ка елар Іано.

Іанна набарах ялла хьу сомаяьннай, оалхазарий ашараш дукхагІа хьахоз.

Са мел доалла хІама гІаддахад йІовхала. Бекх боахача оакхараша Іан замалахьара дувхараш хувц.

Іа даккха даха хи тІа лела оалхазараш меттахь даьннад. Шоай мехка юхаух алкхашцаш. Пхьагалаша, белкаша, куницаша кІоригаш яьй.

Шоай къоаргашкара араяьннай мецъенна чарч, хІаьта аряла кийчъеннай борцакх. Нанаэзийвоший бераш сакъерда араьдаьхад.

ДукхагІдолча оакхарий кІоригашта новкъостал эш. Хьахиннача хана бІаргаш деланза, къора, тІа чо боацаш хул уж. Цхьабакъда, цар дас-нанас йоакхо ярах сиха дегІаухаш низ бол царга.

Цхьогала кІоригаш 20 ди даьлча мара хІама хаза а бІаргаго а ялац. ХІаьта бутт баьлча къоаргашкара ара а ювлаш ловза йолалу. Чан кІоригаш февралe хьахул. Цар дозал 500 грамм мара хилац. Сиха дегІайоагІа уж, апреле хийцца нана тІехьа дІайолалу.

БІаьстан юкъе сага оакхараша дергдола новкъостал царех кулг ца тохар, уж ца лувцар да.

Низ болале оакхарий кІоригаш сага карайолхаш моттигаш нийслу каст-каста. Нанас кІоригаш дІатайсай оалаш хоз. Боккъалдар аьлча, сага новкъостал эшац царна. Хадданза дас-нанас йоакхо ю шоай кІоригий. ХІаьта цу хана сага кара яха кІориг наьиз шурах, цу хана цунна чІоагІа эшача кхыболча кхачах йоал. Иштта хьала тІа нийсъеннача кІоригех нагахьа яр дийна йисац. Нагахьа санна уж юха дІахийшача а хІаьта а вета а лергья, хІача аьлча царех сага хьаж йоагІаш хул. Цунах дІакъехка доал оакхарий, хІаьта цайас хІама ца а хьокхаш тессе ют.

ХІара шера бІаьсти вай республике боккхийчар а бераша а дукха цхьогала, пхьагала, чан, кхыча оакхарий, оалхазарий кІоригаш лувц. Цо чІоагІа зе ду вай республика фауна дегІайоалаяра.

Вай мехка Іалам, хІаьта иштта оакхарий лорадар паччахьалкхен лоархІам болаш гІулакх да. Оакхарийи оалхазарийи кІоригаш дІалувцилга браконьерство лоархІ, хІаьта из леладечоа 50 сом штраф тох.

Вай паччахьалкхено дукха болх бу оакхарийи оалхазарайи дебадара, лорадара, кердача тайпа оакхарашца вай фауна йІаьхий яра. ТІом хинначул тІехьагІа дІадахача шерашка вай республике йолаяьй хьалха ца хинна ондатра, йийбай вай республике яьха фазан. 1970 шера денз вай лоамашка йолаяьй зубраш, якаш.

Вай рузкъа лорадара, маьхеза оакхарий дебадара 334 эзаь гектар чарахьий заказникаш я. Цига бІарччача шера лораду оакхарий.

А. ГОЛОБУЦКИЙ,
Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советерча паччахьалкхен чарахьий инспекце воккхагІвола инспектор.

Кавказа исторе чухь эггара хьалха Нохч - ГІалгІайче йоалаяьй Памирера якаш. Юххьанца йоалаяь ткъо як Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза ийцай 1971 шера.

Цу хана хала дар Кавказа хьалашка мехкал ца хулаш уж йоахалургйий ала.

ХІанз бІу бенна ала йиш я Средни Азе Памирски лоамашка санна вай республика лакхача лоамашка а якаш дика ях, аьнна.

Даьча тохкамаша хьахьеккхад альпийски даьгІенех бизза пайда а эцаш дарегІа дулх даккхара уж тайпа хьайбаш Кавказе дебаде мегаргдолга. ХІанз «Советская Россия» яхача клхозе 187 як я.

Царга бІарг локхаш ши саг ва. Гаьнара царга хьожаш ба уж, хІана аьлча якашта Іунал эшац, помещени, гІожеи мошеи доакъар Іалашде дезац. Долче, колхозо духхьал тух даларал совгІа кхы зе дац уж делаеш.

Низ болаши ондеи да цар Іаьсий. Масала, соахка даь 22 Іаьсилгах хІаранех укх шера дийна долаш эзача 110—130 килограмм хилар.

Нохч - ГІалгІайче якашта акклиматизаци яра опыт дІа а ийца соахка 112 як ийцай Карачаево - Черкесски автономни областа цхьан колхозо. Из де лерхІ Грузински ССР юрта боахама министерствос.

Бакъахьа дар вай республика кхыча боахамаша якаш йолайоре.

СУРТА ТІА: якаш яжаш йоахк.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Іилмай кандидат.

ХИШ ЦІЕНА ХИЛА ДЕЗА

Ялташ кхедеш, цІенош деш болат лоаладеш, кІора боаккхаш хий ца хилча мегац вай. Сиха дегІаух вай халкъа боахам Хадданза дукхагІа хий дІадех цу гІулакхо. Кхоачалургдоацаш мичад из. Нагахьа санна доагІача а ца доагІача а из дІаухийте, из кхо ца дойя, из Іоадара, цІендара йоакхо ца йой хий кхоачадала тарлу.

Вайна Іаламо мах боацаш луш дар юхаметтаоттадара Іалаьмате дукха рузкъа дІадахийта дезаргда вай.

Хишкара чкъаьрий цу хий дикалга а дукхалга а хьежжа деб. Чкъаьрашта доккха зулам ду промышленни, коммунальни, юрта боахама предприятеша, хІаьта иштта бахача наха цу хишка бІех отходаш чуккувсаро.

Город Грозне а республика кхыча районашка а дукха болх бу чкъаьрий леладу хиш цІена хилийтара. Промышленни предприятеша хиш цІенду сооружениш, хиш лораду объекташ хьалъю. Масала, Н. Анисимова цІерагІча НГНПЗ хьалъяь а яьина болх бе йолалургйолаш я завода эша хий цІендеш юха хьаувзаргйола блок. Эксплуатаце из дІаеча техническа гІулакха дукха хий дІаувзаргдац заводо, хІаьта Сунжа чу хьалха санна отходаш а кхувсаргьяц. Цу гІулакха хьалъеш я В. И. Ленинеи А. Шериповеи цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводашкара сооружениш. Сунжа чура хий цІендара кхоачашдеча гІулакхех боккха пайда боалилга хьахьокх укх цифраша: нагахьа санна 10 шу хьалха городе гІолла доагІача Сунжа чу хІара метраша 250 мг. мехкдаьтта продукташ хиннаяле хІанз 15 мг. мара яц.

Цхьабакъда, хІанз а де мел дезар дац хи чу бІеха хІамаш чу ца кхувсара. Дуккхача предприятеша йиллача хана хьалъяьяц хиш лораду объекташ. Из ала доагІа В. И. Ленинеи А. Шериповеи цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводех, г. Назранерча «Электроинструмент» заводах. Масала, заданега хьежжа ер шу долалуш «Грознефтехимзаводы» объединене предприятешкара дийнахьеи буси Сунжа чу доагІа хий 179 эзар кубически метр хила езача 455 эзар совгІа я.

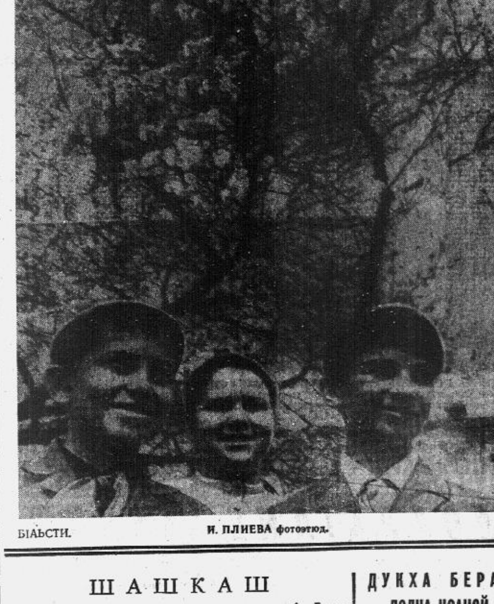
Предприятеша, бахача наха шоай машинаш хи чу йоахаш йиллар дика дац. Цу наха телхаю «СССР хишкара чкъаьрий лорадара положени».

Чкъаьрий лораеча органаша хадданза къовсам лоаттабу из положени телхаерашца. Иштта, масала, № 63—36 ЧИД машина шофер В. Дадаев, № 36—78 ЧИГ машина шофер Ю. Арчаков, Малгобекски ДОСААФ председатель С. Булгучев, дукха кхыбараш чкъаьрий лорадеча органаша административни бехктокхаме эзаб.

Цхьабакъда, чкъаьрий лорадеча органий низ кхоачаргбац хиш цІена хилийтара къовсам лоаттабе, царна новкъостал деш еррига общественность цу гІулакха оарцагІа ца йоале.

Г. ПОЗНЫШЕВ,
Запкаспрыбхоза Грозненски инспекце санинспектор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ

БІАЬСТИ.

И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

ШАШКАШ

Дукха ха йисаяц эрсий шашкех ловзара Российски Федераце ахфинал чакхъяла.

48 саг ва цу турнире дакъа лоацаш. Кхаь турах хьалхле лелайир Нохч - ГІалгІайчен чемпиона Н. Храмушина. Цхьабакъда ялхлагІча туре денз яхье хьалхле лелаеш ва 17 шу даьнна московски мастер Н. Лошаков.

Укх деношка чакхъьялар 11-гІа тур. Цхьаккха кот а ца воалаш лайзар: Харченко — Лошаков, Шмульян — Ничуговский, Суханов — Мишкина, Катунин — Дагаев, Петров — Кукушкин, Храмушин — Романычев, Саяков — Иванников.

ЦхьайттлагІча туре котбаьлар грозненски спортсменаш. В. Брюзгина эшавир мастералла кандидат В. Куцыков (г. Псков), хІаьта М. Ибряева (4-гІча горбольница дор), мастералла кандидат А. Ганиев (г. Арзамас).

Цу туре эггара дикагІа лайзар В. Гандулаев (Нохч-ГІалгІай АССР, Орехово яха юрт). Цо эшавир г. Ростовера мастералла кандидат А. Бородкин.

11-гІа тур чакхъяьнначул тІехьагІа турнире хьалха ба Н. Лошакови Т. Шмульяни. Царех хІаране 8 очко я. Цу шиннел ах очко тІехьавус А. Гомонов, ворхІ-ворхІ очко йолаш 5 саг ва.

ТІеххьарча, 12-гІча туре шоайла ловзаргба: Гомонов — Лошаков, Мишкина — Шмульян, Мотков — Суханов, Кукушкин — Ничуговский.

Кастта йовзаргья вайна РСФСР финале дакъа ловзарга 5 сага шераш.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОЙ СЛЕТ

Укх деношка гор. Малгобеке хилар дукха бераш долча ноаной хьалхара слет. Цига баьхкабар района еррига юрташкара кхалнах.

Слет хьайиллар парте Малгобекски горкома кхалнаха юкъе беча балха отдела заведующе Л. Х. Плиевас.

Дукха бераш долча ноаношта хьалхашка къамаьлаш дир КПСС горкома шоллагІча секретара А.-Х. Х. Барахоева, 10 бера нана йолча Дзагнева Лизас, Гороно заведующе М. А. Ведзижева, кхычар.

Слете гулбеннарашка моаршал хатта баьхкар № 3 йолча юкъерча школа пионераш.

Районна беррнгача юртахоша дола кхайкарт тІайдар слете дакъа лацараша.

Б. БОКОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Берашта бола фаьлг. 10.15 — Города Вольска къахьегамхошца вІашагІкхетар. 15.10 — Передачай программа. 15.15 — Дай-мехка гІолла. Грузински ССР. 15.45 — Вай Даьхен исторе очеркаш. 16.15 — Шахматни школа. Ловза болалурий класс. 16.45—Босбола телевидени. Дешархошта. «Дека хьо, тха илли». 17.25 —Миллионий ленински университет. КПСС-а дунен халкъашта юкъе бу болх арахьарча политика ленински принципаш кхоачашъер да. 17.55—Босбола телевидени. Хоккеях йола дунен чемпионат. Советски Союза сборни — Чехословаке сборни. 20.15 —Босбола телевидени. Вай доалахой. Трушкин. «Сакъердамеча сагаца наггахьа мара ца нийслу хІама». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Хоккеях йола дунен чемпионат. Швеце сборни — Финляндe сборни. Йистеньлча кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

14.00 — Концерт. 18.40 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 19.00 — Документальни фильм 19.10 — Партийни пропаганда энтузиасташ. Бранитский. 19.20— Киножурнал. 19.30 — Пятилетка 4-гІа шу. Совхозий производственни объединене начальника Завгаева выступлени (нохчий меттала). 19.45 — Шовна, бераш. 20.05 — Вайцига хьоашалгІа.

19 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 10.00 — Документальни фильмай программа. 11.00— Босбола телевидени. Дешархошта. «Дека хьо, тха илли». 11.40 — ВЛКСМ-а XVII-ча съезда накъа долхаш. Хана пульс. 15.40 — Передачай программа. 15.45 — Советски географий хІанзара тохкамаш. 16.15 — Вай Іалама доттагІий да. 16.45 — Іилманхочоа дош да. Академика Виноградова выступлени. 17.00 — Босбола телевидени. Дешархошта. Искусства мастераш — берашта. 17.30 — Москва а москвичаш а. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Берашта. ХІара суртаца малх ба. 18.30 — СССР Лакхехьарча суда 50 шу дизарга. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Лакхехьарча суда председатель Смирнов. 19.00 — Саг, общество, закон. 19.20 — Дынах тешараш а, ца тешараш а. «Дын знании». 19.30 — «Массанена а бехктокхаме ва» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Къонабарий оазаш. Илли оалача къонабарий Ерригсоюзни телевизионни конкурс. 1-ра тур. Горькера передача. 22.45 — Босбола телевидени. Холхарий зал. 23.15 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.25 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.45 — Хоамаш, реклама. 18.50 — Горький. Лермонтова цІерагІча театра «Хина бухе» яха спектакль. 21.30 — «Белакъажара 30 минут» яха кинопередача.

РАДИО

18 апрель

6.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). 6.45—Хоамаши хаоттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Нохч-гІалгІай ашарий концерт (гІалгІай меттала). 8.50 — Къахьегама дезача денна накъадолхаш (эрсий меттала). 16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Агитпункта лампаш» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 16.30 — «Лакхале» яха радиовыпуск (нохчий меттала). 16.45 — «Владимир Ильич Ленин социалистически паччахьалкхенна лард еллар а из вІашагІъеллар а» яха исторически Іилмай доктора Зелина беседа (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.40 — Интернациональни доттагІлеи радиоклуб (гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грозненски хувцалуш моржаш а йоалаш, лоадама йоачан а йолаш, къилба-малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хилеи берига температура бийсанна гІолла 10—15, Грозне 12—14 градус йоахал йолаш хилеи тарлу. Кхоанен ломмен моржаш а йоалаш, 20 апреле лаьІго догІа а деххаш, бе-беча оагІоракьа мух а хьекхаш ха хила а бераша температура бийсанна 2—7, деношка 17—22 градус йохаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гІа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-96, редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела бухгалтерен — 2-60-71.

Газет ловзуш шинарен, ерен, шоаттен деношка.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; писем и бухгалтерии — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 3877.